

Пътеводител на обещаващите практики, свързани със самостоятелното упражняване на права и достъпа до правосъдие

Във връзка с прилагането на член 12. и член 13. от Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания

Този материал съдържа обобщения на езика easy-to-read- "лесен за четене"

Тази публикация беше осъществена с подкрепата на Програмата за гражданско правосъдие на Европейския съюз. За съдържанието ѝ носят единствено отговорност партньорите по проекта AJuPID и то по никакъв начин не отразява гледната точка на Европейската комисия.

Проектът АЈuРID

Кратък преглед

Около 4,5 милиона души с интелектуални затруднения живеят в Европейския съюз. Почти толкова са и жителите на Ирландия. На много хора с увреждания са наложени ограничения да упражняват самостоятелно правата си (да бъдат правни субекти, да имат правосубектност). Често те имат законен попечител или настойник, който взема някои или всички решения вместо тях.

Достъпът им до правосъдие също е ограничен поради липса на достъпност или подходящо съгласуване.

Конвенцията на Организацията на обединените нации за правата на хората с увреждания (UNCRPD) потвърждава в член 12 и член 13 правото им да упражняват самостоятелно правата си и правото им на достъп до правосъдие. Лицата с интелектуални затруднения трябва да имат възможност да решават сами за себе си и да получат достъп до правосъдната система на равна основа с останалите хора.

Проектът **Достъп до правосъдие за лица с интелектуални затруднения (АЈuРID)** има за цел да информира потенциалните подкрепящи лица, както и служителите в съдебната система за правата на хората с интелектуални затруднения и за това как могат да бъдат подкрепяни по подходящ начин чрез обучение, разяснителни събития, уеб страницата на проекта и този Пътеводител на обещаващите практики. Тези инструменти са базирани на изследователския доклад, сравняващ правните системи на пет страни - България, Унгария, Финландия, Франция и Ирландия, по отношение на достъпа до правосъдие за хората с увреждания.

Проектът АЈuРID е съфинансиран от Генерална дирекция Правосъдие на Европейската комисия. Проектът започва през април 2014 г. и е с продължителност две години. В проекта участват десет партньора от шест европейски страни: Белгия, България, Унгария, Ирландия, Финландия и Франция.

Комисия за научни изследвания и етика

Националният университет на Ирландия Галуей и Католическият университет в Лювен, Белгия, са част от Комитета за научни изследвания и етика в рамките на проекта АЈuРID, тъй като те имат опит, свързан с правата на хората с увреждания, който е довел до провежданите изследвания. Центърът за защита на хората с интелектуални затруднения в Унгария и Агенцията на Европейския съюз за основните права също са част от Комисията за научни изследвания и етика и консултират партньорите по различни аспекти на Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания във връзка с резултатите и инструментите на проекта АЈuРID.

Партньори, предоставящи услуги

Пет от партньорите предоставят услуги за хора с интелектуални затруднения. Те отговарят за идентифицирането на добри практики за подкрепа на хората с увреждания. Също така те ще обучават подкрепящите лица, които помагат на лицата с увреждания да упражняват самостоятелно правата си, и ще организират разяснителни мероприятия за съдиите и съдебните служители на национално равнище. Петте партньора са:

- Фондация NET, България;
- Фондация „В услуга на хората с интелектуални затруднения“, Финландия;
- Национална федерация на организациите, предоставящи услуги за хора с увреждания, Франция;
- Фондация „Ръка за ръка“ (KézenFogva Alapítvány), Унгария;
- Националната федерация на доброволците, Ирландия.

Европейска мрежа

Европейската асоциация на организациите, предоставящи услуги за хора с увреждания е партньор в проекта. Асоциацията отговаря за събирането на информация за правата на хората с увреждания в Европейския съюз и за споделяне на резултатите от проекта с други организации в други страни.

Съдържание

Обещаващи практики - Въведение	3
Обещаващи практики за самостоятелно упражняване на права.....	5
Мрежа за подкрепа - Да овластим хората с интелектуални затруднения.....	6
Личностно-ориентирана подкрепа	9
Мултидисциплинарна подкрепа за хора със социални затруднения	15
Пилотен проект за подкрепено вземане на решения.....	19
Проверка на подкрепеното вземане на решения.....	23
Кръгове за подкрепа.....	27
Кампания на съпричастност и застъпничество за нов закон.....	31
Обещаващи практики за достъп до правосъдие	34
Правна помощ и юридически експертизи	35
Пунктове за правен достъп в психиатрични болници	39
Обща информация и правна помощ	42
Насърчаване на достъпа до комуникация в съдебната система	46
Подкрепа за лица с увреждания в съда.....	50
Процедурен акт на разследване и свидетелстване.....	54
Препоръки	57
Благодарности	59
Съкращения	60

Обещаващи практики - Въведение

Една от целите на проекта AJuPID е да се идентифицират обещаващите практики, които могат да подкрепят лицата с умствени увреждания да упражняват правото си да вземат самостоятелни решения и правото си на достъп до правосъдие, ако е необходимо с подкрепата на приятели, семейството, професионалисти и други подкрепящи лица от тяхното обкръжение.

За да се осъществи това:

- беше съставен въпросник по критерии, които позволяват да се зададат правилните въпроси и да се идентифицират обещаващите практики;
- бяха организирани учебни посещения в пет страни, за да се проучат обещаващите практики и да се прецени дали тези практики могат да се приложат в други национални контексти;
- партньорите и Комисията за научни изследвания и етика направиха оценка на всяка идентифицирана обещаваща практика;
- бяха проучени съществуващите обещаващи практики в други страни извън Европейския съюз.

Резултатите от работата са обобщени в този Пътеводител на обещаващите практики.

Защо „обещаващи“ практики?

В хода на проекта AJuPID стана ясно, че в Европа има не само много добри намерения, но и много практики, които са иновативни, но са все още на експериментално ниво. Повечето от идентифицираните в рамките на проекта практики все още не са доказали, че са ефективни в дългосрочен план, нито са интегрирани към момента. Някои от практиките могат да бъдат доразвити, така че да бъдат в още по-тясна хармония с предписанията на Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания. За да се подкрепи схващането, че все още има поле за развитие и разгръщане на мащабите, партньорите по проекта AJuPID решиха да назоват практиките в това ръководство „обещаващи“, а не „добри“

Какво прави практиките обещаващи?

Понятието „обещаваща практика“ обединява философията и ценностите, споделени от партньорите по проекта AJuPID, които се основават на Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания и на общия ни интерес да подкрепяме хората с увреждания, за да могат да упражняват самостоятелно правата си и за да имат равнопоставен достъп до правосъдие.

Всяка обещаваща практика по ясен начин подкрепя хората с интелектуални затруднения при вземането на самостоятелни решенията или за директен достъп до правосъдие, така че хората с интелектуални затруднения да са автономни и да контролират живота си. Някои от практиките не са предназначени специално за лица с интелектуални затруднения. Въпреки това те са приспособими за подпомагане на лица с интелектуални затруднения. Някои обещаващи практики подкрепят хората при придобиването на повече контрол над собствения им живот, което е ключова стъпка към връщането или обезпечаването на възможността да упражняват самостоятелно правата си.

Всички обещаващи практики се основават на проявата на волята и предпочитанията на отделния човек и подкрепата на самостоятелното вземане на решения, а не просто на работата в полза на „най-добрите интереси“.

Обещаващи практики за самостоятелно упражняване на права

- » 1. Държавите - страни по настоящата Конвенция, потвърждават, че хората с увреждания имат права на равноправни индивиди пред закона.
2. Държавите - страни по настоящата Конвенция, се задължават да признават правото на хората с увреждания да упражняват самостоятелно правата си (да бъдат правни субекти) на равно основание с всички останали хора и във всички сфери на живота.
3. Държавите - страни по настоящата Конвенция, се задължават да предприемат подходящи мерки за осигуряване на достъп на хората с увреждания до необходимата подкрепа при упражняването на техните права на самостоятелни правни субекти.
4. Държавите - страни по настоящата Конвенция, се задължават да гарантират, че предприетите мерки, свързани със самостоятелното упражняване на права от хората с увреждания, съдържат подходящи и ефективни гаранции срещу злоупотреби в съответствие с международното законодателство за човешките права. Подобни гаранции следва да обезпечат, че мерките, осигуряващи самостоятелното упражняване на права от хората с увреждания, уважават правата, волята и предпочитанията на индивида, не съдържат конфликт на интереси или неправомерно влияние, пропорционални са и са пригодени към състоянието на индивида, прилагат се във възможно най-кратък срок и подлежат на редовен контрол от страна на компетентен, независим и безпристрастен съдебен орган. Гаранциите срещу злоупотреби следва да са пропорционални на степента, до която конкретните мерки засягат правата и интересите на индивида.
5. В съответствие с текста на настоящия член, държавите - страни по Конвенцията, се задължават да предприемат подходящи и ефективни мерки за осигуряване на равни права на хората с увреждания по отношение на това да притежават и наследяват имущество, да контролират собствените си финансови дела, да имат равен достъп до банкови кредити, ипотекы и други форми на финансово кредитиране, като се задължават да защитават хората с увреждания от произволно отнемане на тяхното имущество. »

Член 12 от Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания

Мрежа за подкрепа - Да овластим хората с интелектуални затруднения

Организация и държава: регионално дружество за подкрепа на лица с интелектуални затруднения, Видин, България.

Период на изпълнение: 2013 - 2017.

Целева група: хора с умствени увреждания, подкрепящи лица, семейства, законни попечители и настойници, психиатри и други специалисти в района на Видин.

Тип на решението: мрежа за подкрепа.

Подкрепеното вземане на решения Ви позволява да вземате собствени решения с помощта на подкрепящи лица.

Можете да решите къде да живеете или как да харчите парите си.

Можете да решите с кого искате да имате връзка.

Можете да решите с кого искате да прекарвате времето си.

Можете да решите кой искате да бъде Вашият лекар.

Когато Ви е трудно да вземете решение сами, ще получите подкрепа от хора, които сте избрали и на които вярвате.

Тези хора са Вашата мрежа за подкрепа.

Контекст и цели

В България, както и в много други страни, хората с умствени увреждания все още са смятани за хора, които „не могат да се вземат решения“ и следователно се поставят под попечителство. Съгласно сега действащия закон и практика това поставя хората с интелектуални затруднения в опасност от злоупотреби, тъй като законният настойник може да взема всички решения за и от името на заинтересованото лице, без да се консултира с него.

За разлика от това мрежата за подкрепа „Да овластим хората с интелектуални затруднения“ има за цел да замени официалния настойник, който взема решения, с подкрепено вземане на решения.

Приложение на обещаващата практика

Най-общо казано, подкрепеното вземане на решения е естествена част от живота. Почти всички хора, когато се сблъскват със сериозно решение, търсят подкрепата на други хора.

Подкрепеното вземане на решения предоставя повече възможности за хората с увреждания: като се признава тяхното право за самостоятелно вземане на решения, се предоставя необходимата подкрепа в случаите, когато хората с увреждания вземат решения за собствения си живот. Това дава възможност на лица с интелектуални затруднения да имат контрол върху собствения си живот.

Пилотният проект „Да овластим хората с интелектуални затруднения“ има за цел да демонстрира практическата приложимост на подкрепеното вземане на решения и по този начин се застъпва за промяна в законодателството, която ще осигури възможност за самостоятелно вземане на решения от хора с интелектуални увреждания в съответствие с член 12 от Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания.

Тази форма на подкрепено вземането на решения започва с изграждането на **мрежа за подкрепа** на лицето. Тази практика още се нарича „кръг от приятели“ или „кръг за подкрепа“. За да се идентифицират хората, които ще бъдат включени в мрежата за подкрепа, се изготвя личен профил и членовете на мрежата за подкрепа се избират от съответното лице. Доверието между лицето с увреждания и членовете на неговата мрежа за подкрепа е от съществено значение. Мрежата осигурява необходимата подкрепа за лицето с увреждания според неговите желания и възможности за избор. Целият процес се ръководи и контролира от посредник (фасилитатор).

Типовите решенията, които се вземат с помощта на модела за подкрепено вземане на решения, разработен в рамките на проекта, обхващат следните области:

- жилище (например видът на жилището, местоположението му, дали жилището е самостоятелно, или с други лица);
- взаимоотношения и начин на живот (включва избор с кого се споделя времето и видът на заниманията);
- избор на работа, образование и почивка;
- здравни въпроси (разглеждане на съветите на здравни специалисти, включително вземане на решения за възможностите за лечение);
- финансови решения (как да се управляват, изразходват или спестяват средства);
- договори (предоставяне на необходимата за лицето подкрепа, за да разбере значението на договора).

Специално изключени от модела за подкрепено вземане на решения, разработен в рамките на проекта, са решенията за брак, гласуване и избор на религия.

Постижения и резултати

В рамките на пилотния проект в българския град Видин са създадени мрежи за подкрепа за 15 лица с интелектуални затруднения с помощта на посредник. В съда е отменено запрещението, наложено на две лица с увреждания.

Като организация - майка, с опит в работата с хора с умствени увреждания и техните семейства Регионалното дружество за подкрепа на лица с интелектуални затруднения във Видин има необходимия капацитет да ръководи успешно практиката за подкрепено вземане на решения, която ще замени рестриктивните мерки в рамките на съществуващата система за попечителство и настойничество в България.

Очаквани промени в бъдеще

В третата фаза на програмата регионалният клон на Българската асоциация за лица с интелектуални затруднения (БАЛИЗ) в град Видин ще създаде мрежи за подкрепа на още три лица с интелектуални затруднения. Ще бъдат обучени професионални посредници как да насочват хората с увреждания и техните семейства по време на създаването на мрежите за подкрепа.

В допълнение, ще бъде разработена програма за обучение в застъпничество и самозастъпничество.

В близко бъдеще ще бъде предложен проектозакон за правните субекти. Този закон ще защитава правото за самостоятелно вземане на решения на хората с интелектуални затруднения. Очаква се, че предложеният закон ще узакони мрежите за подкрепа, давайки на хората с увреждания възможността да упражняват правата си и да вземат собствени решения.

Контакти

БАЛИЗ

ул. Лавеле N 10, ап.16, 1000 София, България

тел. +359 2 4174419

имейл: bapid@bapid.com

Регионално дружество за подкрепа на лица с интелектуални затруднения

ул. Стефан Караджа, N 13, 3700 Видин, България

тел. +359 94644719

имейл: rdpluz@hotmail.com

Връзки

Описание на проекта:

http://bapid.com/bapid/?page_id=108&lang=en

Личностно-ориентирана подкрепа

Организация и държава: Фондация „В услуга на хората с интелектуални затруднения“, Финландия.

Период на провеждане: 2010 - 2013.

Целева група: хора с увреждания, общини, предоставящи услуги, държавни служители, подкрепящи лица, семейства .

Тип на решението: гъвкава, личностно-ориентирана подкрепа за хората с увреждания.

Наричаме личностно-ориентираната подкрепа за по-кратко ЛОП.

ЛОП е възможност, която можете да изберете, когато организирате социални грижи за себе си.

С ЛОП имате по-голям избор за услугите, от които се нуждаете ежедневно.

Имате контрол върху средствата, определени от правителството, за услугите, които са Ви необходими.

Можете да играете активна роля при организирането на подкрепата, от която се нуждаете.

Контекст и цели

Личностно-ориентираната подкрепа е подход, чиято цел е грижата, подкрепата и осигуряването на независим живот, за да се подобрят възможностите за избор и контрол, които хората с увреждания имат при изготвянето на споразуменията за подпомагане. Хората и техният живот, нужди и стремежи са различни. В системите за услуги се забелязва тенденцията изборът за подкрепа на хората с увреждания да се органичава до традиционните базови услуги, които са групови и може на случаен принцип да събират хора с различни увреждания, като при това ги изолират от по-широката общественост (например всички хора с интелектуални затруднения в даден град посещават плувния басейн в града едновременно). Често се предлагат ограничени споразумения за подпомагане, които не осигуряват достатъчно приобщаващи възможности. Следователно личностно-ориентираното планиране, като съвкупност от подходи за подпомагане на хората с интелектуални затруднения да планират живота си и подкрепата, от която се нуждаят, не е достатъчно, ако впоследствие не съществуват реални възможности за избор или възможностите за избор са ограничени и еднакви за всички.

Финландия прилага публични търгове за всички социални и здравни услуги, включително за услугите, предназначени за хора с увреждания. В тържните процедури организаторите на услуги (купувачите) общуват директно с доставчиците на услуги (продавачите), в резултат на което мнението на потребителите на услугите често не се взема под внимание.

С модела на личностно-ориентираната подкрепа лицето с увреждане е в центъра на планирането и организирането на услугите, така че подкрепата е организирана възможно най-гъвкаво в съответствие с неговите реални нужди и стремежи.

Приложение на обещаващата практика

Две финландски неправителствени организации - Фондация „В услуга на хората с интелектуални затруднения“ и Финландската асоциация за интелектуални затруднения и увреждания при развитието, са разработили модела за личностно-ориентираната подкрепа, който е вписан във финландския правен контекст като начин за предоставяне на услуги за хора с увреждания. Осъществен е диалог между Министерството на социалните грижи и здравеопазването, Асоциацията на финландските местни и регионални власти, Института за социално осигуряване, организациите на хора с увреждания, местните власти и доставчиците на услуги.

Създадено е международно партньорство за обучение, в което основните партньори са „Под контрол“ и „Центърът за реформа за повишаване на благосъстоянието“ от Англия.

Основната цел на пилотния проект е да увеличи броят и обхватът на възможностите за личностно-ориентирана подкрепа за хората с увреждания във Финландската система за обслужване на увреждания.

Моделите за лично бюджетиране и личностно-ориентирано планиране са пилотни в две области и се осъществяват в сътрудничество с местните власти. Участниците в тези пилотни проекти включват хора с увреждания, техните семейства, помощен персонал, местните власти и доставчиците на услуги.

На участниците е предложено обучение, консултации и групови занимания, за да бъдат подкрепени по време на процеса. В рамките на проекта също така са създадени различни материали за личностно-ориентираната подкрепа и личностно-ориентираното планиране за младежи и възрастни с интелектуални затруднения.

Дейност

- **Стъпка 1: Личностно-ориентирано планиране**

Личностно-ориентираното планиране позволява желанията, стремежите и силните страни на дадено лице да бъдат обсъдени и описани съвместно с него и най-близките му. Личностно-ориентираната подкрепа често се фокусира върху бъдещи промени в живота и възможните механизми за подпомагане на този процес. Поради това е от съществено значение да обсъдят въпроси като: *„Какво бих желал да не променям в живота си? Кои са нещата, които вече работят добре за мен?“*

- **Стъпка 2: Оценка на това какво трябва да бъде подкрепено**

Осъществява се чрез самооценка или чрез оценяване на нуждата от подкрепа съвместно с лицето и местните власти, като се използват методи и инструменти за оценка, които са известни на социалните работници или са описани в справочника с лесен за четене текст „Näin minä pärjään“, разработен в рамките на проекта. Въз основа на оценката се разработва проект на личния бюджет. Например, ако лицето иска да промени жилището си или ежедневието си занимания, важно е да се знае кои са услугите и какво е финансирането, на които има право този човек въз основа на финландското законодателството, свързано с уврежданията.

- **Стъпка 3: Определяне на личен бюджет**

Личният бюджет се определя в съответствие с това какво иска лицето да промени и да постигне и каква е неговата нужда от подпомагане. Услугите, които вече работят успешно за лицето, не се променят.

- **Стъпка 4: План за подкрепа**

Планът за подкрепа се създава от заинтересованото лице с помощта на неговите близки хора и социален работник или посредник по случая. Планът за подкрепа съдържа видовете споразумения за подпомагане, които ще бъдат направени, какво предвиждат, както и възможните рискове и тяхното противодействие. След това плановете за подкрепа се обсъждат и оценяват от органите, отговарящи за финансирането.

- **Стъпка 5: Персонализиране на подкрепата**

Често се налагат промени в предвидената подкрепа или нови договорености. Понякога това означава наемане на личен асистент или подкрепящо лице, промяна на мястото на живеене: от институция към собствено жилище, овладяване на нови умения или започване на нова работа и получаване на правилната подкрепа за това. Личният бюджет се използва само за подкрепа на дейностите, посочени в личния план.

- **Етап 6: Оценка**

Съвместно обсъждане и оценка от лицето, най-близките му хора и властите служи за доказателство, че подкрепата е правилно избрана. Това създава положителна нагласа и добро сътрудничество между хората с увреждания и представителите на местните власти.

Постижения и резултати

Резултатите от личностно-ориентираната подкрепа са много обещаващи във Финландия. Въпреки че Финландия е все още във фаза без промени в правната система, процесът се развива в пилотни области и към него се присъединяват нови заинтересовани страни. В момента финландските социални служби и законодателството, свързано с уврежданията, е в процес на промяна и новите закони ще се основават на приобщаването, вземането на самостоятелни решения и равното участие на хората с увреждания.

Наблюдава се разширяване на правата и възможностите на хората с увреждания и техните семейства по време на действието на проекта. Много от тях са променили живота си, получили са по-добра подкрепа или са придобили нови умения. Семействата намират нова опора, за да подобрят качеството на живота на хората с увреждания, които са техни членове.

Цената на услугите е същата, но очевидно резултатите са по-добри. Местните власти са останали много доволни от развитието на социалната работа и сътрудничеството на социалните работници и хората с увреждания по време на проекта. Оценява се значението на това да се вземат под внимание желанията на потребителите на услуги и местните власти предприемат дейности по посока към реално партньорство.

Проектът е оценен като много полезен опит за отдалечаване от традиционния начин на организиране на социалните грижи и придвижване към ерата на самостоятелното вземане на решения и равните права.

Положителни примери

Историята на Сирпа

Сирпа е живяла в различни институции в продължение на почти 30 години. Тя е страдала, тъй като условията на живот и услугите, които е получавала, са били твърде институционализирани. *„Имахме графици за хранене и други обичайни занимания през деня. Обслужването не беше персонализирано.”* - оплаква се Сирпа. Тя не иска да живее повече в групови домове и поради това се разглежда като *„труден случай”*.

Животът ѝ се променя през 2012 г., когато се премества да живее в собствен дом: *„Това беше огромна промяна. Спя по-добре от всякога, защото е много тихо. Мога да правя каквото си искам. Това е моят дом, моите правила. Имам лични асистенти и те правят това, което ги моля.”*

Сирпа получава услуги от службата Социално и здравно обслужване в областта Южна Карелия. Службата е партньор в пилотния проект за разработване на личностно-ориентирана подкрепа във Финландия. Благодарение на проекта Сирпа най-накрая има възможност да каже от какви услуги наистина има нужда. *„За първи път в живота си почувствах, че ме изслушват. В началото се поколебах - мога ли да се справя сама? Но после си помислих, че ме може да стане по-лошо.”*

Сирпа получава лична помощ 4-5 часа на ден - толкова, колкото се нуждае: *„Услугите, които използвам, са дори по-евтини, отколкото преди. В същото време качеството на моя живот се увеличи значително.”*

Защо този процес отне толкова дълго време? Защо имаше нужда от пилотен проект, за да се случи всичко това? *„Когато напуснах родната си къща, единствената възможност беше груповият дом. След това се разви системата за лична помощ. Заради личностно-ориентираната подкрепа личните асистенти се вслушват повече в нашите желания”* - казва Сирпа.

Благодарение на личностно-ориентираната подкрепа Сирпа е в състояние да ръководи услугите, от които се нуждае. Тя взема решение за това как иска да живее живота си и от какви услуги има нужда.

Историята на Пека

Пека е млад мъж, който общува с жестове, знаци и звуци. Неговата диагноза е тежък аутизъм. Пека може да пише с известна подкрепа. Ежедневието на Пека е предизвикателство - той се чувства разочарован, ако няма достатъчно смислени занимания.

Майката на Пека Кристина научава, че родният град Пека Ванта ще се присъедини към пилотния проект за личностно-ориентирана подкрепа. Тя се интересува, макар че ѝ е трудно да си представи какво може да е значението на проекта за Пека.

Скоро след това Пека започва да посещава срещите по проекта заедно с майка си. По време на тези срещи е разработен индивидуален план за подкрепа от Пека и неговите подкрепящи лица. Вижданията на Пека за собствения му живот са ясни: *„Аз съм мъж. Искам да работя мъжка работа. Искам да имам приятелка.”*

Пека е работил в местен дневен център в продължение на години. Често е разочарован, защото занаятчийската работа не му доставя удоволствие. Майката на Пека беше приятно изненадана, когато участниците в проекта и социалните работници от общината се съгласиха с Пека и плановете му. *„Беше прекрасно, че бяхме заобиколени от хора, които имаха смелостта да намерят нови начини и да поемат рискове! Щастието и безопасността са еднакво важни. Не можем да постигнем нищо, ако нямаме смелостта да опитаме”* - казва Кристина.

Личностно-ориентираната подкрепа позволява на Пека да промени работното си място. Средствата, които влага общината, са останали същите. Пека работи в момента във ферма с коне и получава гъвкава подкрепа от местно подкрепящо лице. Подкрепящото лице на Пека казва, че уменията на Пека и по-специално неговата концентрация и самочувствие са се увеличили значително. Пека е по-спокоен и отпуснат, когато е сред природата и се грижи за конете.

„Пека има огромно количество нови преживявания. Той усвоява нови умения и има възможността да се занимава със смислена работа. Когато Пека използва собствените си възможности за избор, той е по-щастлив, а също и по-здрав. Пека има по-малко епилептични припадъци и трудности със съня напоследък” - казва майка му Кристина.

Кристина смята, че личностно-ориентираната подкрепа е един от начините да се увеличи равенството, самоопределението и приобщаването и дава възможности за персонализирани услуги. *„Личностно-ориентираната подкрепа е инструмент, който помага на хората да сбъднат мечтите си. Ние всички искаме да живеем нормален живот и това ни прави щастливи!”*

Фондация „В услуга на хората с интелектуални затруднения” и Финландската асоциация за интелектуални затруднения и увреждания при развитието са събрали разкази и видео истории за положителния ефект от личностно-ориентираната подкрепа.

Видео материали на фински: <http://verneri.net/yleis/kokemuksia-henkilokohtaisesta-budjetoinnista>

Очаквани промени в бъдеще

Досега финландското законодателство не включва личностно-ориентирана подкрепа. Заедно с други заинтересовани страни Фондация „В услуга на хората с интелектуални затруднения” лобира за приемането на необходимите промени в няколко закона, свързани с услугите за хора с увреждания и социалните грижи. Тези закони са проектозаконът за хората с увреждания и законът за обществените поръчки.

Основни предимства на практиката

Според проучването основни предимства на практиката са, че личностно-ориентирана подкрепа може да се осъществява дори без адекватна законодателна рамка, а ако такава съществува - може да се приложи гъвкаво към съществуващата система за услуги.

Хората се възползват от възможността за индивидуални решения и подкрепа, когато разработват своите споразумения за подпомагане. Предоставя се възможност за самостоятелно участие на хората с увреждания и техните семейства по време на процеса на избора на услуги.

Социалните работници и мениджърите на отделни случаи осъзнават важността на това да се вслушват в желанията на лицата с увреждания и предприемат дейности за реално партньорство и персонализация. Ако подкрепата и предоставените услуги са подходящо избрани, това води до положителна промяна към по-голяма независимост и по-добър живот на лицата с увреждания.

Хората с увреждания се нуждаят от подкрепа, както и от качествени услуги и доставчици на услуги. Затова личностно-ориентираната подкрепа създава възможности за гъвкаво и иновативно предоставяне на услуги на местно или национално ниво.

Възможности за по-нататъшно развитие на практиката в съответствие с Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания

Личностно-ориентираната подкрепа насърчава правата, съдържащи се в Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания: член 9 (Достъпност), член 12 (Равнопоставеност пред закона) и член 19 (Самостоятелен живот и включване в общността). Личностно-ориентирана подкрепа не е в противоречие с финландското законодателство, но все още не е официално призната като начин за организиране на социалните услуги.

Личностно-ориентираната подкрепа насърчава самоопределението на хората с увреждания, които могат да изразяват своите желания и стремежи. Благодарение на личностно-ориентираната подкрепа лицето с увреждания може да направлява подкрепа, от която се нуждае.

Директива за обществени поръчки на Европейския съюз разпознава личностно-ориентираната подкрепа като пример за избор от стана за заинтересованото лице, който не задължително е обществена поръчка: „Ситуациите, в които всички оператори, отговарящи на определени условия, имат право да изпълняват дадена задача, без каквато и да е селективност (например посредством избор от страна на клиента и приложение на системи за услуги с валчери), не трябва да се разглеждат като обществени поръчки, а като прости разрешителни режими”¹. По този начин директивата за обществени поръчки е в съответствие с тенденцията за самоопределение в сферата на социалните услуги в цяла Европа.

Контакти

Аарне Раялахти, директор развойна дейност

Фондация „В услуга на хората с интелектуални затруднения” Kehitysvammaisten Palvelusäätiö (KVPS)

Тел.: +358 (0) 207 713 516

Имейл: aarne.rajalahti@kvps.fi

Полезни връзки

Näin minä räjään (Лесен за четене документ за личностно-ориентирана подкрепа на фински):

<http://www.kvps.fi/images/tiedostot/Julkaisut-Raportit/Nain-mina-parjaan-2013.pdf>

1. Директива 2004/18/ЕС, Чл. 4, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32014L0024&from=EN> (последно посещение на 23.06.2015)

Мултидисциплинарна подкрепа за хора със социални затруднения

Организация и държава: Асоциация за превенция, подкрепа и ориентация (Association pour la Prévention, l'Accueil, le Soutien et l'Orientation - APASO), Франция.

Период на провеждане: от 1989.

Целева група: лица със социални затруднения (със или без интелектуални затруднения) .

Тип на решението: мултидисциплинарна подкрепа като алтернатива на попечителството и настойничеството.

Понякога Вие сте изправени пред трудности, свързани със средствата, приятелите или семейството.

Социалният работник може да ви помогне да намерите решение.

Социалният работник може да Ви предложи договор за социално подпомагане.

Ако подпишете такъв договор, Вие ще получите необходимата подкрепа, за да организирате живота си.

Договорът е в сила за определен период от време.

През това време човекът, който е определен да Ви подкрепя, Ви дава съвети и Ви оказва подкрепа.

Човекът, който Ви помага, Ви съветва по финансови въпроси, например посещение на банката, но и по лични въпроси, например когато имате връзка.

Човекът, който Ви помага, никога няма да вземе решение вместо Вас.

Контекст и цели

През 2007 г. нов закон реформира системата за попечителство и настойничество във Франция, като въвежда нова мярка за персонализирани социални грижи: МПСГ. До известна степен МПСГ представлява алтернатива на настойничеството. В управлението и организацията на МПСГ не участват съдии или психиатри, няма ограничения за вземане на решения за управлението на финансите без съгласието на съответното лице.

Местната власт може или да приложи мярката (което се случва в повечето случаи), или да делегира изпълнението на организация, която предоставя необходимите услуги, или на неправителствена организация. В Париж APASO е една от двете неправителствени организации, които отговарят за МПСГ: от 1989 г. APASO е в подкрепа на хората с комплексни затруднения, прилагайки мултидисциплинарен подход.

Приложение на обещаващата практика

МПСГ подкрепя хора, които имат проблеми при управлението на средства или имат здравословни проблеми и получават социални помощи. В Париж местните власти по изключение са направили услугата достъпна и за пенсионери или изключително бедни хора, които не получават социални помощи. 30% от лицата, които използват помощта МПСГ на APASO, са признати от френската администрация за лица с увреждания.

МПСГ се стартира чрез договор между местната власт и заинтересованото лице. Първият договор е с продължителност една година, но мярката може да се удължи до четири години. Изцяло от лицето с увреждания зависи дали ще се поиска удължаване на срока.

Лицето с увреждания решава какви ще бъдат целите, заложи в договора: тези цели могат да бъдат финансови, свързани със здравето, с намиране на работа и др. Договорът е винаги индивидуален и може да включва различни практични задачи, например как да се научите да готвите или да упражнявате спортна дейност. Договорът има донякъде символичен характер, тъй като лицето с увреждания може да го прекрати по всяко време. Това се случва много рядко, тъй като участието в МПСГ е по желание.

В APASO работят различни специалисти: социални работници, психолози, юристи, консултанти по заетостта или служители, подпомагащи дейността. Те предлагат:

- както индивидуални срещи, така и групови дейности (йога, релаксираща терапия, театър, култура, писане, занаяти);
- социални и правни услуги, тъй като много от лицата с увреждания, които използват МПСГ, имат правни проблеми и често са възпрепятствани да използват правата си.

На испански „paso a paso“ означава „стъпка по стъпка“. Това дава името на APASO. С други думи, целта на APASO е да следва ритъма на нуждите на съответното лице.

Има пет основни области на подкрепа, които предлага APASO:

- бюджет: да се помага на хората да си възвърнат финансовата независимост;
- жилище: как да се избегне евентуално изселване, как да се управлява домакинството;
- здраве: да се гарантира, че лицето се грижи за себе си, да се посещават медицински специалисти, когато е необходимо;
- администрация: да се помага на хората да се справят с административни въпроси;
- трудова заетост: да се помага на хората да учат френски език, при кандидатстване за работа или стаж.

Постижения и резултати

При приключването на мярката около 7 от 10 души запазват правото си да бъдат правни субекти и са достатъчно независими, за да управлява живота си сами. След това те са насочени към общите услуги за подкрепа.

3 от 10 души имат проблеми при възстановяването на своята автономност. Те са насочени към мярка за настойничество. От тях двама доброволно избират мярката за настойничество и само един смята, че мярката се налага против волята му.

Положителни примери

Вероник², на 55 годишна възраст, е призната за човек с увреждания от местните власти. Тя подписва договор за МПСГ през 2011 г.. По това време страда от психични проблеми и е в разгара на дело за развод със съпруга си, който я бие. Тя не може да плаща сметките си (наем, ток, застраховка), след като съпругът ѝ я напуска, натрупва дългове и е много объркана относно приоритетите си. Социалният работник, който е разглеждал искането за запрещение на Вероник, решава да я насочи към APASO.

В продължение на четири години APASO съпътства Вероник. В началото Вероник е подкрепена от МПСГ-2 (съвместно управление на социалните помощи), за да може да управлява дълговете си и да възобнови плащанията си. След две години Вероник решава да се присъедини към МПСГ-1 (без съвместно управление), след като се е почувствала по-уверена, че може да управлява сама собствените си дела.

Вероник живее в апартамент под наем. Наемът ѝ е твърде висок за нейните доходи. След интензивно търсене Вероник успява да се премести в преходно жилище. За да се подготви за преместването, тя получава шест следобедна помощ при подреждането на вещите си.

Във връзка със здравето си Вероник посещава психолог в APASO и се свързва с асоциация, специализирана в подкрепата на жени, жертва на домашно насилие. Посещения при общопрактикуващ лекар, невролог и психиатър също са организирани.

По време на развода Вероник получава помощ от адвокат на APASO, който обяснява процедурата и въпроси, свързани с нея.

Вероник е много свързана с МПСГ, което се оказва истински успех. Тя взема участие в семинарите за социализация на APASO (театър, писане). В края на МПСГ тя е насочена към Службата за подпомагане на социалния живот (Service Support да Social Life - SAVS).

Основни предимства на практиката

Мултидисциплинарният подход е сполучлив начин за подкрепа на хора, които имат комплексни нужди и по тази причина може да им бъде наложено запрещение. Съвкупността от различни професионалисти се смята за едно от най-големите предимства на подкрепата чрез МПСГ, въведена от неправителствена организация: различните аспекти, свързани с необходимостта от подкрепа, могат да бъдат делегирани на съответното подкрепящо лице.

В APASO един социален работник отговаря максимум за 25 души, а във Франция обичайната практика е един социален работник да се грижи за около 100 души.

Второто предимство е фактът, че МПСГ винаги изисква съгласието на засегнатото лице. Опитът показва, че това значително повишава ефективността на мярката; отношенията, основани на доверие, дават на хората с увреждания смелостта да се изправят пред своите лични проблеми, защото могат да бъдат сигурни, че ще получат подкрепа, когато е необходимо.

2. Името е променено от редактора.

Възможности за по-нататъшно развитие на практиката в съответствие с Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания

Въпреки че е важно да има универсални услуги, които осигуряват на хората подходящата подкрепа да упражняват правото си на правни субекти, съществува потенциален риск хората с умствени увреждания да бъдат изключени от МПСГ под предлог, че е „твърде сложно“ или че „не са в състояние да дадат съгласието си“.

В бъдеще МПСГ може да стане по-достъпна за лица с интелектуални затруднения посредством включването на самозастъпници в мултидисциплинарния екип или с помощта на консултативна комисия, включваща самозастъпници с умствени увреждания, които могат да гарантират, че практиката е възможно най-всеобхватна.

Контакти

Емануел Фулар

APASO Париж

бул. Араго, N 88, 75014 Париж, Франция

Имейл: emmanuel.feuilleard@apaso.fr

Пилотен проект за подкрепено вземане на решения

Организация и държава: Унгарска асоциация за лица с интелектуални затруднения (Értelmi Fogyatékosággal Élők és Segítőik Országos Érdekvédelmi Szövetségének - EFOESZ) с подкрепата на Международно включване (Inclusion International) и Канадска асоциация за живот в обществото (Canadian Association for Community Living), Унгария.

Период на провеждане: юни 2009 – юни 2010 .

Целева група: хора с умствени увреждания, политици, широката общественост.

Тип на решението: подкрепено вземане на решения.

Десет души с увреждания взеха участие в пилотния проект.

Наричаме ги участници.

Някои от участниците са били поставени под запрещение, други са били правни субекти.

Проектът се нарича „Пилотен проект за подкрепено вземане на решения“.

Проектът се провежда в Унгария и трае около година.

Проектът показва как може да се прилага подкрепеното вземане на решения.

Първо всеки участник дефинира целите, които иска да постигне.

Някои участници искаха да научат как по-добре да се справят с финансите си.

Други искаха да се научат да пазаруват сами.

Подкрепящото лице помага на участниците да постигнат своите цели.

Подкрепящото лице също така помага на участниците да намерят други близки хора, които могат да им помагат.

Подкрепящото лице не взема решения вместо хората с увреждания.

Подкрепящото лице предоставя необходимата информация, за да може хората с увреждания сами да вземат решение.

Подкрепящото лице помага на участниците да вземат окончателно решение.

Контекст и цели

Проектът цели да се придобие опит в подкрепеното вземане на решения, за да се повлияе на законодателството за попечителство в Унгария. Освен попечителство унгарското законодателство не предвижда други алтернативи за подпомагане на хората с интелектуални затруднения при вземане на решения в ежедневието. Проектът има за цел да покаже, че хората с умствени

увреждания - независимо от техният статут (на частични или пълни правни субекти) - могат да управляват своя живот с помощта на подкрепа, съобразена с техните нужди, и без ограничаване на техните права.

Приложение на обещаващата практика

Проектът е планиран, за да повлияе на законодателството, което се разработва в момента, и да покаже как може да се осъществи подкрепеното вземане на решения на практика. Така нареченото „професионално подкрепящо лице“ подпомага лицето с увреждания по време на цялата програма. Това подкрепящо лице е избрано от комисия, която се състои от преподаватели за хора със специални нужди и социални работници. Проектът се прилага в Таполца, малък град в северозападната част на Унгария, с приблизително 20 000 жители. Десет лица с интелектуални затруднения и затруднения при учене от Таполца и околностите му, на възраст между 18 и 42 години, участват в проекта. Повечето от участниците живеят със семействата си, с изключение на двама души, които живеят в групов дом, след като са прекарвали повече от пет години в институции. Проектът продължава една година и всеки участник определя целите, които иска да постигне до края на програмата.

Основната задача на проекта е да се определят и изпълнят целите, според желанията на участниците. Този процес се улеснява от „професионално подкрепящо лице“, както и чрез създаването на мрежи за подкрепа около всеки участник. Роднини, приятели, съседи и други хора от близкото обкръжение на участника могат да станат част от неговата мрежа за подкрепа.

Изпълнението на проекта се осъществява чрез следните стъпки:

- **Стъпка 1:** Професионалното лице за подкрепа общува индивидуално с всеки участник. Подкрепящото лице се среща и запознава с всеки участник и идентифицира други потенциални поддръжници (основно членове на семейството, приятели, съседи и т.н.).
- **Стъпка 2:** Заедно с членовете на мрежата за подкрепа, всеки участник разработва индивидуален план, в който идентифицира целите, които иска да постигне в рамките на програмата, както и възможните начини за постигането им.
- **Стъпка 3:** Мрежата за подкрепа помага на участниците да изпълнят своите планове.
- **Стъпка 4:** Професионалното лице за подкрепа оказва непрекъсната подкрепа на участника с увреждания, както и на членовете на мрежата.

Постижения и резултати

Проектът ясно показва, че трябва да бъдат взети под внимание следните основни принципи в съответните политики и закони:

- Хората с умствени увреждания трябва да бъдат подготвени за подкрепено вземане на решения, особено онези от тях, които живеят в институции. Лице, което никога не е имало възможността да упражнява самостоятелно вземане на решения, трябва да придобие необходимите умения и опит.
- Подкрепата трябва винаги да се предоставя индивидуално, като се вземат предвид възможностите на лицето с увреждания и неговите очаквания за степента на предоставената подкрепа.

- Сътрудничеството на всички заинтересувани страни, и най-вече на родителите, подпомагащи собственото си дете да стане независимо до допустимите граници, е от съществено значение.
- Решенията често се определят от фактори, които може да не са очевидно логични от гледната точка на трета страна. Решенията обаче отговарят на индивидуалните интереси на лицето.
- Подкрепеното вземане на решения е тясно свързано със самозастъпничеството. Една от основните цели на движението за самозастъпничество е да насърчи (само)осъзнатото обществено участие на лица с интелектуални затруднения. Отбелязва се, че участниците, които преди са били ангажирани в групи за самозастъпничество, имат по-големи успехи в проекта.
- Ролята на професионалното лице за подкрепа е от решаващо значение, за да се гарантира, че лицата с уреждания, които нямат изградено отношение на доверие, например с членове на семейството си, също могат да имат достъп до подкрепеното вземане на решения.
- Важно е да се подчертае значението на малките решения. Ежедневните решения, например как да се облечем, също са част от нашата личност и подчертават нашата автономия.
- Ако подкрепящото лице среща трудности да помогнете лицето с увреждания, лицето с увреждания може да намери решение, като работи съвместно с друг специалист.

Положителни примери

Един участничка пожелала да бъде по-самостоятелна в ежедневието си, особено при пазаруване и работа с пари. Тя живее с партньора си, който ѝ помага много в домакинската работа, но тя иска да бъде по-самостоятелна. Като начало тя работи с подкрепящото си лице, за да подобри основните си умения за смятане. Двамата правят упражнения с пари, а след това пазаруват заедно. Участничката става все по-уверена и независима и вече пазарува сама. По време на проекта участничката се омъжи за партньора си.

Друг участник се интересува много от основни строителни работи и дърводелство. С помощта на подкрепящо лице той се свързва с местен дърводелски цех и управителят на цеха го посрещна с удоволствие и го научи на някои основни неща за дърводелството. Участникът посещава дърводелския цех веднъж седмично. Той научи много и е много горд да работи с дърводелеца. Освен придобиването на нови знания и сбъдването на мечтата му, друга голяма полза за участника е, че той стана част от местната общност.

Бъдещо развитие

В момента не се планират други проекти за подкрепено вземане на решения. Законодателството в областта на попечителството и настойничеството влиза в сила през 2014 г. Въпреки че законодателството не е напълно в съответствие с Конвенцията на ООН и основната философия и принципи на подкрепеното вземане на решения, хората с по-леки умствени увреждания вече имат възможността да използват този метод на подкрепа.

Основни предимства на практиката

Подкрепеното вземане на решения не е просто част от законодателната рамка, а е основен подход към хората с умствени увреждания, признавайки ги като автономни индивиди във всеки аспект от живота, включително и при социалното общуване.

Вземането на решения в общия случай не може да се тълкува като изолиран процес. Никой не е напълно независим от влиянието на останалите. Нашата близка социална среда (членове на семейството, приятели, учители) или други влияния (реклами, социални очаквания) винаги имат ефект върху нас.

В почти всички случаи ние вземаме решения с помощта на другите, просто защото се доверяваме на определено лице или поради липсата на опит, когато вземаме комплексно решение. Независимо от предоставената подкрепа, решението винаги остава независимо и напълно законно.

Много решения не се основават на логична оценка за ситуацията и може да не отговарят на това, което се приема като най-добро в интерес на лицето. Важно е да се подчертае, че лица с умствени увреждания са в състояние да направят своя избор като всеки друг гражданин, като не се забравя, че основен правен принцип е, че нелогичното решение също може да отговаря на условията за правно решение.

Описаната практика показва това.

Възможности за по-нататъшно развитие на практиката в съответствие с Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания

Законодателството относно подкрепеното вземане на решения влиза в сила през 2014 г.; то не е напълно в съответствие с Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания, както беше подчертано от Комитета на Организацията на обединените нации за правата на хората с увреждания. Унгарският закон за подкрепено вземане на решения е критикуван за това, че просто заменя термина попечителство с термина „професионална подкрепа“. Същите специалисти, които в момента действат като настойници, могат да бъдат назначени като професионални подкрепящи лица, и няма намаление на броя хора, които даден настойник може да подкрепя едновременно. В допълнение, не съществува реална промяна в задълженията на специалиста - които като че ли все още са фокусирани върху подхода за „най-добрия интерес“, а не за пълно зачитане на волята и предпочитанията на индивида. В този контекст законодателството не дава правно признание за „естествената подкрепа“, на която хората с увреждания са склонни да разчитат - включително на неформалната подкрепата от приятели, роднини и колеги.

В този контекст Унгарската асоциация за лица с интелектуални затруднения смята, че един от най-важните фактори за ефективното приложение на тази нова парадигма за хора с умствени увреждания е обучението на специалисти, съдии и други заинтересовани лица, за да се подчертае значението на промяната в отношението към лицата с увреждания. Тази промяна може да допринесе за замяна на вземането на решения вместо лицата с подкрепеното вземане на решения в по-голяма част от случаите.

Контакти

Унгарска асоциация за лица с интелектуални затруднения

Река Дано

Имейл: dano.reka@efoesz.hu <http://www.efoesz.hu/>

Проверка на подкрепеното вземане на решения

Организация и държава: Южноавстралийски офис на обществената адвокатура - ООА (South Австралиян Office of the Public Advocate - OPA), Австралия.

Период на провеждане: 2011.

Целева група: хора под заплаха от поставяне под запрещение, лица с умствени увреждания, хора с когнитивни увреждания, службите за попечителство и настойничество (където са загрижени за високите нива на попечителство).

Тип на решението: подпомагане на сключването на споразумения за подкрепено вземане на решения, както и подкрепа на участниците в тези споразумения.

Тази практика помага на хората да вземат собствени решения.

Тя е предназначена за хора с интелектуални затруднения и за хора с увреждания на мозъка.

Човекът, който се нуждае от помощ при вземането на решения, избира „подкрепящо лице“.

Подкрепящото лице може да бъде приятел, член на семейството или някой, на когото лицето се доверява.

Лицето с увреждания и подкрепящото лице подписват договор, който указва как подкрепящото лице ще помогне на лицето с увреждания.

Подкрепящото лице не може да взема решения вместо лицето с увреждания.

Подкрепящото лице помага на лицето с увреждания да разбере различни неща, например какво казва лекарят.

Подкрепящото лице може да съобщава на другите хора какво е решило лицето с увреждания.

Решенията могат да бъдат за това къде да се живее или какво лекарство да се взема.

Има наблюдател, който проверява дали подкрепящото лице помага, а не взема решения вместо лицето с увреждания.

Контекст и цели

Южна Австралия има висок процент на попечителство и настойничество и Офисът на обществената адвокатура (който е и основният законов орган, натоварен с регулиране и назначаване на настойници) търсеше проект, за да проучи алтернативите, които да заменят вземането на решения вместо лицето. Въз основа на принципите, залегнали в Конвенцията на ООН, щатът

Южна Австралия и Офисът на обществената адвокатура започнаха да проучват начините за подпомагане на хората да вземат самостоятелни решения, за да се избегне назначаването на попечители и настойници.

В началото на проекта изследователите решиха, че ще използват два пътя, за да достигнат до подкрепено вземане на решения³. Първо провериха дали подкрепеното вземане на решения може да функционира „като алтернатива на попечителството (за хора, които биха могли да бъдат под запрещение, ако се прецени, че не могат да вземат решения самостоятелно).“⁴ Второ се опитаха да „тестват подкрепеното вземане на решения като стратегия за ранна интервенция при хора, които не са били под запрещение“, която е насочена към предотвратяване на „проблеми, които може да възникнат в бъдеще, за да се избегнат заповедите за попечителство и да се подпомогнат възрастово подходящите отговорности и умения при самоопределянето.“⁵ При проверката дали подкрепеното вземане на решения предлага ефективна алтернатива, която да замени вземането на решения вместо лицата, изследователите се стремят да идентифицират „по-широките възможни ползи от подкрепеното вземане на решения.“

Приложение на обещаващата практика

Описанието на проекта е съвсем просто: идентифицират се хора, които са били изложени на риск от запрещение („група за ранна намеса“), и се подпомага сключването на „споразумения за подкрепа“ с хора, на които лицата с увреждания се доверяват и които ще им помогнат да вземат решения по различни житейски въпроси, включително решения за жилището, здравето и начина на живот. Финансовите решения са изключени. Програмата е описана като „процес на сключване на споразумения за подкрепено вземане на решения, както и подкрепа на участниците при изготвянето на споразуменията.“

Участниците са с интелектуално когнитивно увреждане или увреждане на мозъка. Посредниците в процеса не предоставят подкрепа, а помагат на лицата с увреждания да определят хората, които могат да ги подкрепят при вземането на решения; също така помагат при изработването на споразумения за подкрепа, като осигуряват помощ и на двете страни в процеса на подкрепено вземане на решения. Често подкрепящите лица, които са избрани от лицето с увреждания, са приятели, роднини или близки. Моделът работи за „изразяване на волята“ на индивида и подпомага лицата с увреждания да вземат решения и да обсъждат всички въпроси от своя живот.

Координаторите на проекта записват 26 участници. Не се включват участници със сериозен конфликт със семействата си и с психосоциални увреждания (от съображения за броя на участниците и размера на финансирането). В началото на проекта много от участниците не могат да четат или пишат, а една жена не може да общува с думи. Някои участници - както често се случва с хора с придобита мозъчна травма - имат склонност да вземат импулсивни решения.

Посредниците интервюират потенциалните участници и проучват какво е важно за тях, какво искат да се променят в живота си и на кого биха имали доверие да ги подкрепи при вземането на решения. След като се идентифицира потенциално подкрепящо лице, се разяснява естеството на проекта и двете страни трябва да подпишат „договор“, в който се посочва видът на подкрепата. Договорът е гъвкав, съобразен с конкретния човек и често е много прост. Някои договори се

3. D. Chartres and J. Brayley. Office of the Public Advocate South Австралия: Submission to the Productivity Commission Inquiry into Disability Care and Support (Office of the Public Advocate 2010) 12.

4. Пак там.

5. Пак там.

променят допълнително, за да се добавят допълнителни критерии, които са важни за отделния индивид. Конкретни лица за подкрепа могат да бъдат избрани от индивида при вземането на конкретни решения - например при избора на подкрепящо лице във връзка с решения за начина на живот или при по-важни решения като здравни въпроси, планиране на погребение или възобновяване на контакти с децата.

Трябва да се отбележи, че изследването включва интердисциплинарно „изследване на контролна група“, която включва хора, които имат опит с увреждания, както и семейни поддръжници. Квалификацията на хората в рамките на групата е в областта на правото, социалната работа, психологията, медицината, медицинските грижи, реформирането на услугите, свързани с увреждания, настойничеството, подобряването на качеството на консултиране и академичните изследвания. Включването на хора с увреждания в проектирането, контрола и изпълнението на проекта е важна характеристика на проекта, която е и в съответствие с директивите на Конвенцията на ООН за включване на хората с увреждания.

Постижения и резултати

Пилотното проучване получава положително независимо оценяване и привлича международен интерес като подробен модел за подкрепено вземане на решения. Даян Шартр и Джон Брейли, двама от създателите и изпълнителите на проекта, изброяват основните ползи за лицата с увреждания: „приобщаване към обществото; самоопределяне; разширяване на възможностите; самочувствие; зачитане на техните решения; ... доверие в процеса на вземане на решения; доверие по отношение на предоставените права; развитие на умения за вземане на решения и възможности; ... увеличение на мрежите за подкрепа.“⁶ Независимата оценка дава някои емпирични доказателства в подкрепа на тези твърдения. В оценката се казва, че:

„Има специфични ползи за повечето от участниците. Това се вижда в нарасналото им доверие в собствените възможности и при вземането на решения. Има данни за подобряване на уменията за вземане на решения. Участниците описват нарастването на техните мрежи за подкрепа. Много от тях съобщават, че имат по-голям контрол над живота си. Участниците привеждат доказателства, че са увеличили ангажиментите си по отношение на обществото чрез разширяване на възможностите си или чрез вземане на решения, които променят обстоятелствата, свързани с тях.“

Няколко души, наети по проекта, са били на „административно разпореждане“, което е форма на настойничество, използвана в Южна Австралия. Независимата оценка установява, че проектът е позволил на някои участници успешно да кандидатстват за освобождаване от „административно разпореждане“ и напълно да възстановят свободното вземане на решения с помощта на подкрепа.

Бъдещо развитие

След пилотното проучване един от организаторите, Шер Никълсън, продължава да развива модела, по-специално при идентифицирането на хора от общността, които да работят като подкрепящи лица. Тя провежда курсове, за да обучава нови хора, които да подпомагат процеса на подкрепено вземане на решения, и в близко бъдеще ще има по-голям брой участници - от 26 лица с планове за подкрепа в началото до стотици по-късно.

6. Пак там 32.

Основни предимства на практиката

Проектът е съобразен с член 12 като своя рамка и с други части на Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания, спрямо които е организиран (включително член 16 относно свободата от експлоатация, малтретиране и пренебрегване). Проектът не разчита на бъдещи политики и правна промяна, тъй като представлява практика с незабавно приложение, при която участниците се споразумяват за „договора за подкрепа“ и веднага започват да изграждат отношенията на подкрепа. Резултатите от изследването могат да бъдат използвани за информация в бъдеще във връзка с развитието на политиките и законодателството според специфичните нужди, ограничения или проблеми, които възникват.

Възможности за по-нататъшно развитие на практиката в съответствие с Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания

Пилотното проучване е специално разработена в светлината на Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания. Бъдещото развитие се очертава в по-широкото прилагане на подхода за по-голям брой хора, както вече се случва на практика (виж по-горе). Във Виктория, Австралия, подходът се прилага за лица, които са изолирани от семейството и обществото - което може да е резултат от престоя им в институция. Стремежът е да се намерят подкрепящи лица сред граждани доброволци. Прочетете повече за приложението на проекта тук.⁷

Контакти

Офис на обществената адвокатура (Южна Австралия)

Пощенска кутия 213, Проспект, 5082, Австралия

Тел.: +61(0)8 8342 8200

Имейл: opa@agd.sa.gov.au

Връзки

Оценка на пилотното проучване:

http://www.opa.sa.gov.au/resources/supported_decision_making

Описание на проекта:

<http://www.publicadvocate.vic.gov.au/our-services/publications-forms/research-reports/supported-decision-making/59-supported-decision-making-pilot-project-description/file>

⁷ Авторът на този доклад се основава на: L Series, 'What If...?' <https://thesmallplaces.wordpress.com/2013/05/01/what-if/> (последно посещение на 12 февруари 2015).

Кръгове за подкрепа

Организация и държава: Братя по благотворителност (Brothers of Charity), Клер, Ирландия.

Период на провеждане: 2014.

Целева група: хора с увреждания, семействата им и техните подкрепящи лица.

Тип на решението: практика, метод, техника.

Всички ние се нуждаем от общуване с други хора.

Те може да са от семейството ни, приятели, съседни хора, с които работим, или хора, които ни помагат да подредим живота си.

За хората с интелектуални затруднения може да е по-трудно да завързват познанства в района, където живеят.

Често те прекарват повече време с нает персонал или със своите близки, вместо да имат възможност да завържат собствени приятелства.

Кръгът за подкрепа е група от хора, с които лицето с увреждания избира да се среща като с приятели.

Групата подкрепя лицето с увреждания да взема собствени решения за живота си.

Понякога кръгове за подкрепа се наричат „кръгове от приятели“.

Контекст и цели

Хората с интелектуални затруднения често са социално изолирани. Дори ако получават услуги за подкрепа, по невнимание може да останат изолирани, ако услугите са групови. Това означава, че хората с умствени увреждания често се оказват в контакт с малък брой хора - обикновено нает персонал, други хора с увреждания и своите семейства.

Голяма част от хората разчитат предимно на неформални мрежи, за да вземат решения и да живеят живота, който искат. Въпреки това за много хора с интелектуални затруднения подобна подкрепа е недостъпна или изкривена от предразсъдъци и дискриминация. Това не дава надеждна гаранция за бъдещето. Много родители, например, са загрижени за това какво ще се случи с техния син или дъщеря, когато починат, и често виждат попечителството и институционалната грижа като единствения отговор.

Изоляцията, от която страдат хората с увреждания - която по невнимание може да се увеличи в рамките на използваните услуги, може да се разглежда като още една форма на сегрегация за хората с увреждания, при която са разрушени „естествените опори.“ „Кръговете за подкрепа“ са насочени към повишаване на естествената подкрепа. Те се стремят да създадат съзнателно неформална подкрепа, която повечето граждани приемат за даденост.

Приложение на обещаващата практика

Кръгът за подкрепа включва малък брой хора, които редовно посещават заедно лицето с увреждания, за което се грижат, за да му окажат подкрепа. Групата може да се събира веднъж месечно или веднъж на няколко седмици. Периодичността може да зависи от естеството на кръга, неговите членове и от подкрепата, от която лицето с увреждания има нужда. Някои хора използват кръгове за подкрепа за конкретни цели, които желаят да постигнат (например намиране на място за живеене или получаване на работа). Такива кръгове, ориентирани около решаването на конкретен проблем, може да са ограничени във времето и да траят до разрешаването на проблема. Други кръговете продължават дейността си много по-дълго и могат да служат като източник за подкрепа през целия живот на лицето с увреждания.

Специалистите могат да служат като посредници или може да подпомагат създаването на даден кръг, като интензивността на тяхната роля варира. Някои кръгове изискват интензивна подкрепа от специалисти в продължение на дълъг период от време или по време на кризи, а други кръгове функционират без затруднения от самото начало, макар че може да търсят периодична подкрепа от специалисти по някои въпроси. Професионалната помощ може да бъде полезна при създаването и подпомагането на кръговете да функционират независимо от службите и организациите, предлагачи услуги.

Важно е при създаването на кръг за подкрепа лицето с увреждания - ако е необходимо с помощта на близките си - да изгради визия за живота си. След като се изясни представа на лицето за „добър живот“, е по-лесно да се установят целите на кръга (дългосрочен план / краткосрочен план, общи цели / конкретни цели) и да се съберат хора с еднакви възгледи, които разбират визията на лицето с увреждания и се ангажират да я осъществят.

Някои от ключовите характеристики на кръгове за подкрепа включват следното:

- Кръгове са съставени от обикновени хора и връстници на лицето - хора от неговата общност, които не са специалисти в конкретна професионална област;
- Кръговете улесняват обикновените хора да играят роля в живота на хората с увреждания;
- Кръговете подпомагат хората да общуват с лицето с увреждания;
- Кръговете са съставени от хора, които работят заедно за осъществяването на общи цели;
- Кръговете са формална група, която извършва дейности, които в ежедневието са неформални;
- Кръговете са персонализирани въз основа на индивида - няма два еднакви кръга;
- Кръговете предоставят възможност да се отбележат постиженията на лицето с увреждания;
- Кръговете осигуряват известно спокойствие за семейства във връзка с бъдещето на лицата с увреждания - по-възрастните родители на хора с умствени увреждания не са принудени да мислят, че единствената възможност за техните синове или дъщери е попечителството и институционалната грижа;
- Кръговете предоставят много практическа помощ, например идентифициране на хората, които могат да помагат с пазаруване, при общуване и така нататък.

Има огромен потенциал кръговете да подкрепят хората с увреждания при вземането на решения и при действията за изпълнение на взетите решения. В идеалния случай, ако е необходимо, кръговете могат да се създадат в ранна възраст, но могат да бъдат от полза и за по-възрастни хора.

Постижения и резултати

Всеки кръг е различен поради уникалността на мечтите и стремежите на човека в центъра на кръга, както и уникалността на приноса на членовете на кръга. По този начин кръгът може да отговори на индивидуалните нужди, желания и предпочитания на лицето с увреждания.

Кръгът предоставя на всеки участник отговорност, която е подходяща за него. Няма налагане. Подкрепящите лица в кръга могат да бъдат членове на семейството, приятели, съседни и другите членове на местната общност, както и подкрепящите посредници и специалисти - това зависи от избора на лицето с увреждания. Поради голямото разнообразие в квалификацията на подкрепящите лица, отговорността се споделя в по-голяма степен и често води до облекчаване на тежестта на членовете на семейството.

Очаквано развитие в бъдеще

Подкрепящите кръгове са много редки в Ирландия. Предвижда се в бъдеще все повече семейства и лица да се възползват от тази практика. В момента няма много хора или услуги в Ирландия, които са обучени да предоставят този вид помощ на семействата. Надяваме се, че тази форма на подкрепа ще бъде особено подходяща, след като приключи реформата в ирландското законодателство, засягаща самостоятелното упражняване на права и правото за вземане на решения.

Основни предимства на практиката

Кръгове за подкрепа имат редица предимства, включително:

- Предлагане на проактивна подкрепа на хората с интелектуални затруднения при вземането на решенията, които са важни за тях;
- Кръговете са неофициални и могат да помогнат да се избегне прекомерното участие на социалните служби и настойниците в живота на хората с увреждания;
- Това е практически израз на идеята, че лицето с увреждания има право на добър и обикновен живот;
- Кръгът осигурява съпричастност, която може да служи като полезен модел за подкрепа, съобразена с възрастта (например участниците на същата възраст дават представа какъв би бил типичният живот на лицето с увреждания, без да има влияние от това, че е дете или че са необходими „специални“ грижи);
- Кръгове създават изравнителни сили, които тушират неравностойните отношения. Това е смисълът на поговорката „Две глави мислят по-добре от една.“ Ако родител - или който и да е човек - е единственият поддръжник на лице с увреждания, се наблюдава тенденция за неформално заместване при вземането на решения или неоснователен патернализъм. Хората с интелектуални затруднения почти винаги се оказват в неравностойни отношения. Когато има група, ангажирана с визията за по-добър живот на лицето с увреждания, волята на дадено подкрепящо лице може по-лесно да се съгласува с интересите на лицето с увреждания;

- Кръгът помага да се избегне изолацията както за лицето, така и за неговото семейство. „Грижата на общността“ е политика, която често е насочена към хора с интелектуални затруднения, които не познават никого. Кръгове улесняват лицето да намери познати и приятели, подкрепят го да живее добър живот, който е „напълно обикновен“, какъвто е животът на другите хора на същата възраст и на същото място. Семействата също могат да се чувстват изолирани поради своята ангажираност с хора с увреждания. Кръгове помагат за споделяне на подкрепата.

Възможности за по-нататъшно развитие на практиката в съответствие с Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания

Няма противоречие между кръговете за подкрепа и Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания. Кръгове често се разглеждат като добра практика за постигане на подкрепата, която се предвижда в рамките на Конвенцията на ООН. Възможно е да има нужда от реформа на законите, за да се наложи подкрепата, предоставяна от кръговете. Това може да включва осигуряване на механизми за узаконяване на кръга като „микро-борд“, който помага да се даде израз на желанията и предпочитанията на човека с увреждания. Юридическата стъпка обаче може да е нежелателна, тъй като неформалният характер на кръгове за подкрепа е може би най-голямото им предимство.

Контакти

Братя по благотворителност, Клер

Мартина Рин

Тел. +353 (0)65 6849400

Имейл: martinarynne@clare.brothersofcharity.ie

Кампания на съпричастност и застъпничество за нов закон

Организация и държава: група от неправителствени организации, България.

Период на провеждане: 2013 - 2014.

Целева група: народни представители, гражданско общество и по-широка публика.

Тип на решението: съпричастност, повишаване на осведомеността.

Представители на правителството се срещат с гражданското общество. Гражданското общество се съставява от групи от хора, защитаващи интересите на гражданите.

Заедно те изготвят проектозакон за хората с увреждания.

Новият закон ще замени стария закон за попечителство и настойничество в България.

Новият закон включва подкрепено вземане на решения.

Новият закон отменя всички форми на попечителство.

Кампанията за новия закон е разнообразна: филми, изложби, статии във вестници и програми по телевизията и радиото информират гражданите за новия закон и правата на хората с увреждания.

Контекст и цели

Лицата с умствени увреждания бяха „невидими“ в българското общество в продължение на много години, тъй като бяха скрити в социални домове. В допълнение, действащото законодателство за попечителство и настойничество не дава възможност на хората с увреждания да упражняват свободно своите права.

Група от неправителствени организации и адвокати, запознати с положението на хората с умствени увреждания, работиха в продължение на години, за да променят съществуващото законодателство за попечителство и настойничество. През 2012 г. Европейският съд по правата на човека се произнесе по делото „Станев срещу България“. Съдът потвърди, че г-н Станев е бил поставен под запрещение незаконно и подложен на унизително отношение, с което е нарушено правото му на свобода. Неговият попечител го е настанил в отдалечен дом за социални грижи за повече от десетилетие без неговото съгласие. България е призната за виновна за нарушаване на човешките права. Малко след решението на Европейския съд България ратифицира Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания. Моментът следователно е подходящ за промяна на законодателството.

Приложение на обещаващата практика

Министерството на правосъдието на Република България формира работна група, която започна да събира предложения за замяна на съществуващото рестриктивно законодателство относно попечителството за лица с интелектуални затруднения. Експерти от организации на гражданското общество като Надя Шабани и Мариета Димитрова от Българския център за нестопанско право и Анета Генова от Центъра за защита на правата на хората с психични проблеми (Mental Disability Advocacy Centre) допринесоха значително за създаването на новия законопроект. До края на 2013 г. Министерският съвет на Република България се съгласи да се приведе българското законодателство в съответствие с член 12 от Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания и през 2015 г. Министерството на правосъдието публикува проектозакона за публично обсъждане.

Новият законопроект напълно ще замени съществуващото законодателство за попечителство и настойничество - ще бъде въведена система от различни мерки, които ще отговорят на индивидуалните нужди на хората с интелектуални затруднения или проблеми с психичното здраве. Тези мерки включват възможността за предварителна декларация в случай че индивидът, при каквито и да било обстоятелства, загуби способността си да изразява свободно своята воля и желания в бъдеще. Предвижда се въвеждането на подкрепено вземане на решения и съвместно вземане на решения - и двете мерки са основани на отношения на доверие между подкрепящото лице и лицето с увреждания. Предвиждат се също така мерки, приложими за спешни кризисни ситуации, за да се гарантира незабавна защита на живота, здравето и имуществото на подкрепеното лице.

В същото време група неправителствени организации, включително Българската асоциация за лица с интелектуални затруднения (БАЛИЗ) и Глобална инициатива в психиатрията в София, разработват и тестват мерки за подпомагане. Принципи, залегнали в бъдещото законодателство, свързани с подкрепеното вземане на решения, вече се прилагат към редица случаи. Проектът „Да овластим хората с интелектуални затруднения“, изпълняван от БАЛИЗ, създава 53 мрежи за подкрепа за самостоятелно вземане на решения от хора с интелектуални затруднения. По време на проекта са отменени мерките за попечителство на четири лица с интелектуални затруднения. (Виж стр. 9 за подробности.)

За да се повиши информираността на обществото, групата от неправителствени организации провежда различни събития, посветени на съпричастността, през есента на 2014 г. Филми, изложби, интервюта, статии във вестници, както и програми и дискусии по телевизията и радиото информираха обществеността за разпоредбите в новия закон и правата за самостоятелно вземане на решения на хората с интелектуални затруднения или психични проблеми.

Постижения и резултати

Обществеността е по-добре информирана за положението на хората с интелектуални затруднения. Проектозаконът се основава на промяна на парадигмата, както и на промяна в отношението към хората с увреждания. Въвеждането на новия закон има потенциал не само за промяна на законовата рамка, но и за въздействие върху ценностите, споделяни от по-широката българска общественост.

Неправителствените организации, които са участвали в изготвянето на проекта на Закона за физическите лица и мерките за подкрепа и кампанията за съпричастност, сега работят в по-тясно сътрудничество в името на по-нататъшната промяна.

Очаквано развитие в бъдеще

Проектът на Закона за физическите лица и мерките за подкрепа се очаква да бъде приет през 2015 г. и напълно да замени предишните мерки за попечителство и настойничество. Подкрепеното вземане на решение е възприето като обичайна практика от организациите, участващи в кампанията. Очаква се, че тази практика ще бъде споделена и широко приета в бъдеще според изискванията на проектозакона.

Основни предимства на практиката

Подходът за изготвяне на ново законодателство чрез създаване на работна група, съставена от представители на организации на гражданското общество и служители от Министерството на правосъдието на Република България, може да се разглежда като основно предимство. Този подход доведе до проектозакон, който е до голяма степен в съответствие с Конвенцията на ООН правата на хората с увреждания.

Пилотните проекти за самостоятелно и подкрепено вземане на решения показват, че хората с увреждания, които по-рано са били напълно зависими от попечители, имат възможността да вземат решения за себе си. Даването на правомощия за самостоятелно вземане на решения значително увеличава възможностите на хората с увреждания да контролират сами живота си и да управляват своите дела.

Контакти

Фондация NET

ул. Тайко Алексиев N 19, Пазарджик 4400, България
Имейл: foundationnet@mail.bg; mariyana.branzalova@gmail.com

Обещаващи практики за достъп до правосъдие

- »» **1.** Държавите - страни по настоящата Конвенция, се задължават да гарантират ефективен достъп до правосъдие за хората с увреждания, равноправно с всички останали хора, включително чрез предоставяне на процедурни и подходящи за възрастта условия, за да се улесни ефективна роля на хората с увреждания като преки и непреки участници, включително свидетели, във всички правни процедури, включително в следствието и други предварителни фази.
- 2.** С цел да се осигури ефективен достъп до правосъдие за хората с увреждания, държавите - страни по настоящата Конвенция, се задължават да осигурят подходящо обучение на работещите в сферата на съдопроизводството, включително полицейските служители и служителите в затворите." »»

Член 13 от Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания

Правна помощ и юридически експертизи

Организация и държава: Асоциация за интелектуални затруднения - АИЗ (Kehitysvammaisten Tukiliitto ry - АИЗ), Включване (Inclusion), Финландия.

Период на провеждане: 1999.

Целева група: хора с умствени увреждания и техните семейства, Министерството на здравеопазването и социалните грижи, Министерството на правосъдието, длъжностни лица, надзорни органи, служители в сферата на услугите.

Тип на решението: правна помощ, застъпничество.

АИЗ е асоциация на хора с увреждания.

АИЗ подкрепя хората с интелектуални затруднения да получат правосъдие.

АИЗ подкрепя семействата на хора с умствени увреждания.

АИЗ осигурява безплатна правна помощ на лица с интелектуални затруднения и техните семейства.

АИЗ лобира за закони за хора с увреждания.

АИЗ разпространява информация за живота на хората с увреждания и техните семейства.

Контекст и цели

През последните години са направени много промени във финландското законодателство и в услугите за хора с увреждания като следствие от процеса на ратификация на Конвенцията на ООН за правата за хората с увреждания. Планирано е прекратяване на грижите в институции до 2020 г., както и други реформи в общинските услуги, здравеопазването и социалните грижи.

Лицата с интелектуални затруднения и техните семейства не винаги имат достъп до правосъдие, защото:

- не могат да направляват своя живот и услугите, които получават;
- не разполагат с достатъчно информация за Конвенцията на ООН за правата за хората с увреждания;
- не разполагат с достатъчно информация за законодателните промените и тяхното влияние върху ежедневието им;
- не винаги разполагат с необходимите средства, за да се борят за правата си.

За да се приложи Конвенцията на ООН за правата за хората с увреждания, да се приеме ново законодателство и да се направят реформи, трябва да има повече информация, така че хората да бъдат запознати с правата на лицата с увреждания.

Приложение на обещаващата практика

Правната помощ и юридическите експертизи, предоставяни от АИЗ, подобряват достъпа до правосъдие на лицата с интелектуални затруднения на индивидуално, организационно и законодателно равнище чрез:

1. влияние върху законодателството;
2. индивидуално консултиране и подпомагане за хора с увреждания;
3. комуникация и застъпничество.

Цели:

- Законодателство трябва да защитава правата на лицата с интелектуални затруднения и услугите, базирани на човешките права и отговарящи на индивидуалните потребности;
- Системата от услуги трябва да осигурява необходимата помощ и подкрепа за лицата с интелектуални затруднения и техните семейства;
- Самоопределението на лицата с интелектуални затруднения се увеличава и те получават подкрепа при вземането на решения.

Действия:

1. Влияние върху законодателството

АИЗ обръща внимание на опита в реалния живот и необходимостта от подкрепа на лицата с умствени увреждания и техните семейства. Юридическите съветници на АИЗ познават живота на хората с интелектуални затруднения и разширяват познанията си по следните въпроси:

- как законодателство засяга ежедневието на хората с умствени увреждания;
- как трябва да се развива действащото законодателство;
- как може да се използва действащото законодателство за прилагане на правата на хората с интелектуални затруднения.

АИЗ играе важна експертна роля в работните групи по време на изготвянето на ново законодателство за хората с увреждания. Лицата с интелектуални затруднения и членовете на техните семейства оказват влияние върху новото законодателство и имат достъп до основната информация, свързана с него. АИЗ използва тази информация в правната помощ и при обучението на лица с интелектуални затруднения и служители в сферата на услугите с цел да се подобри достъпът до правосъдие.

2. Индивидуално консултиране и ръководство

АИЗ дава безплатна правна помощ на лица с интелектуални затруднения и техните семейства. Също така им предоставя информация за техните права и средства за приложението им. Тази информация е достъпна и за социалните работници и службите и организациите, които предоставят услуги.

3. Комуникацията и застъпничество

АИЗ се сблъсква с ежедневния опит на лицата с интелектуални затруднения и техните семейства. АИЗ използва този опит, за да се застъпи и да повиши осведомеността на правителството, общините и организациите, които предлагат услуги. АИЗ предоставя информация на медиите за истории от реалния живот и за по-добрите практики за подкрепа на лицата с интелектуални затруднения и техните семейства.

Постижения и резултати

1. Влияние на законодателството

Главният юрисконсулт на АИЗ има значителна роля при подготовката на законопроекта за хората с увреждания през 2015 г., който представлява продължение на личностно-ориентирания подход и подхода в зависимост от потребностите. Законопроектът дава възможност да се вземе под внимание мнението на потребителите на услугите и включва раздел за подкрепа и обучение за комуникация и вземане на решения.

2. Индивидуално консултиране и ръководство

АИЗ работи по 1000 случая годишно и осигурява безплатна правна помощ. Случаите са свързани с правото на самоопределение, правото на изслушване, както и с услугите за лица с увреждания, и по-специално за настаняване и лични асистенти.

Юридически съветници обучават лицата с интелектуални затруднения и членовете на техните семейства, общините и персонала. През 2014 г. над 700 участници са обучени по въпроси на общото право, самоопределението, подкрепеното вземане на решения и други правни въпроси. Обучението увеличава самоопределението и възможността за получаване на подкрепа от подпомаганите лица с интелектуални затруднения и членовете на техните семейства. АИЗ подкрепя хората с интелектуални затруднения и техните семейства с инструменти и информация, така че те да могат да действат от свое име и да имат достъп до правосъдие.

3. Комуникацията и застъпничество

През 2015 г. АИЗ успешно пледира в дебат по националната телевизия относно живота на хората с увреждания.

Главният юрисконсулт на АИЗ е член на Експертната група за правни съвети (водена от Националния институт за здравеопазване и социални грижи), която следи всички съдебни дела, свързани с въпросите на хората с увреждания. Експертната група оценява и разпространява добрите практики, които са достъпни в интернет в „Наръчник за услугите за хората с увреждания». Вече са регистрирани над 100 случая, например, въпроси, свързани с личните асистенти и транспорта, които са на разположение на хората с интелектуални затруднения и членовете на техните семейства, са прецеденти в достъпа до правосъдие.

Положителни примери

Да се ожениш

Един мъж с интелектуални затруднения се свързва с правната помощ на АИЗ. Той обяснява, че би искал да се ожени, но родителите му са против. АИЗ му разяснява, че сключването на брак е личен въпрос и е решение, което той може да вземе сам. В последствие мъжът сключва брак.

Стерилизация против волята

Медицински специалист се обръща към АИЗ за правна помощ. Той заявява, че 17-годишно момиче с увреждания е заведена на лекар за стерилизация. Когато го попитали за неговото мнение, момичето заявило, че е против операцията. Медицинските специалисти търсят потвърждение, че мнението на лицето с увреждания трябва да се зачита, което правната помощ на АИЗ потвърждава, позовавайки се на правото на самоопределение. Операцията не е извършена.

Лично асистентство за лица с интелектуални затруднения

През 2009 г. законодателството, свързано с личните асистенти за хора с увреждания, е ревизирано и се появява риск хората с умствени увреждания ще бъдат лишени от това право. Намесва се юриконсулт на АИЗ: лицата с умствени увреждания имат право на личен асистент. Няколко дела пред Върховния административен съд довеждат до по-добро прилагане на закона.

Комуникация и подкрепено вземане на решения в новия законопроект за хората с увреждания

Юриконсулт на АИЗ успешно се застъпва за добавяне на раздел за обучение за комуникация и подкрепено вземане на решения в новия законопроект за хората с увреждания през 2015 г.

Очаквано развитие в бъдеще

АИЗ търси начини да подпомогне изказването на мнение от хората с умствени увреждания, както и от лицата, които се нуждаят от подкрепа в общуването или имат дълбоки увреждания. Необходимо е да се подкрепя и засилва местното застъпничество, така че местните организации, лицата с увреждания и техните семейства да имат пряк достъп до правосъдие в своето ежедневие. За да постигне този успех, АИЗ търси подкрепата на местните организации и представители на властта.

Основни предимства на практиката

- Широки мрежи за подкрепа и много контакти с лица с интелектуални затруднения и техните семейства, служители, както и други представители на гражданското общество, което позволява на АИЗ да работи на индивидуално, организационно и законодателно равнище;
- Професионализмът се базира на опита и преките контакти със заинтересованите лица;
- Комбинация от юридическо, комуникационно и разбираемо равнище на владеене на езика;
- Подход, ориентирани към разрешаване на проблемите, включително към връзки с други иновативни проекти.

Възможности за по-нататъшно развитие на практиката в съответствие с Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания

АИЗ ще засили своето застъпничество за включването на подкрепеното вземане на решения в Закона за настойничеството и приемането на новия законопроект за самоопределението, който е разработен като съществена част от процеса на ратификация на Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания. Независимият живот и самоопределението на лицата с увреждания (Конвенция на ООН за правата на хората с увреждания, чл. 19) са на дневен ред за АИЗ.

Контакти

Асоциация за интелектуални затруднения, Включване Финландия

Сърка Сивила, Главен юриконсулт
Пиникату 51, 33100 Тампере, Финландия
Тел. +358 (0)207 718 311
Имейл: sirkka.sivula@kvtl.fi

Пунктове за правен достъп в психиатрични болници

Организация и държава: Национален съвет за достъп до правосъдие (Conseil Départemental de l'Accès au Droit - CDAD), Регионален център за достъп до правосъдие към Министерството на правосъдието, в сътрудничество с Адвокатската колегия на Лил, Франция .

Период на провеждане: от 2011.

Целева група: лица с психосоциални увреждания, хоспитализирани без тяхното съгласие.

Тип на решението: правна помощ и съдействие.

Понякога се чувствате изключително разстроен, объркан, ядосан или тъжен.

Някой решава, че трябва да отидете в болница.

Вие може да бъдете изпратен в затворена болница, която не можете да напуснете.

За да си върнете правата, можете да се срещнете с адвокат в болницата.

Адвокатът ще Ви помогне да научите повече за Вашите права.

Адвокатът ще Ви защити, ако искате.

Адвокатът не защитава желанията на семейството Ви или Вашия настойник.

Адвокатът Ви помага да защитите Вашите желания и права.

Контекст и цели

Достъпът до права за хората, които са настанени в болница без тяхното съгласие, е много труден. Лицето може да не е в състояние да търси подкрепа и правна помощ извън болницата, поради естеството на своето задържане и лечение. За такива случаи френската администрация осъзнава, че достъпът до правосъдие и подкрепа трябва да е на разположение не само в съдебните зали, но и посредством специализирани услуги, предназначени за хора с умствени или психосоциални увреждания.

Тази практика първоначално е насочена да подкрепя хора с психосоциални увреждания. Хората с интелектуални затруднения - по различни причини, включително и широко разпространените предразсъдъци - са склонни да имат повече проблеми с психичното здраве, отколкото населението като цяло. Ето защо тази мярка, първоначално предназначена да подпомага хората с психосоциални увреждания да защитават правата си, се използва и от хора с интелектуални затруднения.

Приложение на обещаващата практика

Адвокатската колегия на Лил провежда безплатни срещи за правна помощ в болниците (по модел на затворите, които също са затворени общности). Във Франция Законът от 10 юли 1991 създава „пунктове за достъп до права / правна помощ“ в цялата страна, като схема за безплатна правна помощ. Въз основа на този опит за защита на правата на хората, настанени в болница без тяхното съгласие, през 2011 г. Адвокатската колегия на Лил решава да създаде „пунктове за достъп до правна помощ“ за пациенти в психиатричните болници. Услугата е публична и се финансира от Националният съвет за достъп до правосъдие.

Веднъж в месеца адвокат има три часа приемно време в болницата: два часа за предварително уговорени срещи и един час за свободен прием. Тази услуга се предлага безплатно. Ако пациентът иска да се срещне с адвокат, той не е длъжен да обяснява в болницата какви са причините за това.

На първо място консултацията се състои в предоставяне на информация на пациента относно функцията на адвоката и общите права на пациентите.

Адвокатите са специално обучени. С цел да се защитят правата на хората, настанени в болница без тяхното съгласие, адвокатът може да използва въпросник за оценка дали клиентът знае и разбира своето положение. Този документ се използва по преценка на адвоката и може да бъде предаден само на следовател, ако адвокатът бъде обвинен за лошо управление на случая.

Постижения и резултати

Често срещата с адвоката е единствената възможност за хоспитализираното лице да изрази и защити своята воля и предпочитания. В съответствие с правната етика адвокатът може да се ангажира да защитава исканията на лицето, дори ако не е съгласен с тях. С други думи, адвокатът защитава волята на лицето, а не най-добрия му интерес: адвокатът е напълно независим и може да не общува със семейството.

Практиката показва, че хората, които се възползват от тази услуга, също смятат, че чрез нея по-лесно разбират своите права (извън ограничителната среда), включително някои практически житейски въпроси, свързани с работата, жилището или социалните помощи.

Очаквано развитие в бъдеще

Тази схема е дублирана и в други райони на Франция, въпреки че услугата все още не е развита. Планира се нейното разширяване.

Основни предимства на практиката

Практиката е насочена към хората с увреждания, които са подложени на цялостна дискриминация. Нещо повече, тя осигурява достъп до правосъдие в затворени среди и извън съдебните зали или услугите, предоставяни от организации.

Тъй като услугата се предоставя от адвокати, чийто професионален етичен кодекс ги задължава да защитават правата на човека във всички случаи, те стриктно зачитат волята и предпочитанията на лицето с увреждания и не действат в неговия най-добър интерес. При това адвокатът съветва само заинтересованото лице, а не семейството или настойника.

Тази практика е много ефективна, защото всички адвокати са специално обучени за специализираната услуга. Те се обучават в рамките на десет по право, психиатрия, подкрепа и социални грижи, както и по професионална етика.

Възможности за по-нататъшно развитие на практиката в съответствие с Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания

Схемата с пунктове за достъп до правна помощ може да бъде разширена до всички затворени психиатрични болници, както и да груповите домове за хора с умствени увреждания. Здравното законодателство, което изисква задължително лечение и поставяне под запрещение, е подставено под въпрос от Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания. Конвенцията на ООН показва, че законодателството е дискриминационно спрямо хора с психосоциални увреждания или с психични здравни проблеми, тъй като към хората с увреждания се прилагат различни стандарти за здравеопазване и свободно вземане на решения в сравнение с останалите граждани.

Контакти

Хелен Гути-Гор

Адвокатската колегия на Лил, Съдебна палата, ул. Авеню на белгийците N 13, 59034 Лил, Франция
Имейл: acces.droit@avocats-lille.com
www.avocats-lille.com

Обща информация и правна помощ

Организация и държава: Унгарска национална асоциация за аутизъм (Autisták Országos Szövetség - AOSZ), Унгария.

Период на провеждане: 2012.

Целева група: хора с разстройство от аутистичния спектър (РАС), техните семейства и подкрепящи лица, служители, съдии и съдебни служители.

Тип на решението: обща информация, правна помощ и практически съвети.

УНАА е Унгарската асоциацията за аутизъм.

УНАА дава практични и правни съвети на хората с аутизъм и техните семейства.

УНАА информира широката общественост за предизвикателствата, пред които се изправят хората с аутизъм.

Хората с аутизъм се научават да вземат собствени решения.

Хората с аутизъм се научават да общуват по-добре с другите и да потърсят помощ, ако имат нужда от нея.

Семействата се научават как по-добре да подкрепят членовете си с аутизъм.

УНАА информира съдии и други лица, работещи в съдилищата, за това как хората с аутизъм могат да вземат собствени решения и как могат да бъдат подкрепяни.

Контекст и цели

Лицата с РАС са изложени на висок риск, тъй като могат да имат затруднения в комуникацията, лоши социални умения и слаба ситуационна осведоменост, както и липса на правилна самооценка. Управлението на средства и отстояването на собствените им права може да се окаже предизвикателство. Като допълнение много рядко хората с РАС се обръщат за помощ и подкрепа.

Личностно-ориентираната подкрепа, включително подкрепеното вземане на решения, е все още много непозната и нова правна практика, за която няма достатъчно опит, докато запрещението е широко известна практика, която се прилага често. В момента промяната на отношението в обществото е голямо предизвикателство, което е възпрепятствано от липсата на информация за подкрепеното вземане на решения и други мерки за подпомагане на хората с увреждания в съответствие с Конвенцията на ООН.

Приложение на обещаващата практика

УНАА предлага услуга, която се базира на доброволно искане и има за цел да предоставя персонализирана помощ, която се изисква от клиентите с РАС. Някои от членовете на персонала са родители с деца, живеещи с РАС, които са наясно с предизвикателствата пред своите клиенти.

Услугата се предоставя в спокойна и непринудена атмосфера. Персоналът посреща клиента с отношение на разбиране, предоставя му достатъчно време, за да разкаже за проблема си. УНАА разговаря с клиента индивидуално и / или с родителите му, членове на семейството, подкрепящи лица или експерти, които го познават, така че да се разберат всички аспекти на проблема.

За хората, живеещи с РАС:

Много е важно да има адекватна подкрепа от семействата и от социалната среда. Затова УНАА подпомага семействата при поемането на отговорности. Също така УНАА развива лични умения на хората, живеещи с РАС, като самоанализ, социални и комуникативни умения, разширява информираността им относно ситуацията и ги насърчава да поискат помощ, ако е необходимо. Всичко това се осъществява с помощта на различни експерти и прилагане на специфични методи към хората, живеещи с РАС.

За подкрепящите лица и други членове на обществото:

УНАА насърчава сътрудничеството и комуникацията с различни експерти като преподаватели за лица със специални нужди, лекари, терапевти и други подкрепящи лица, както и със семейството, за да се осигури ефективна помощ и подкрепа. Адекватна информация за подкрепеното вземане на решения се разпространява сред по-широка публика.

УНАА повишава осведомеността и обучава длъжностни лица и съдии, които могат да влязат в контакт с хора с увреждания, за да им позволи да разберат трудностите, пред които се изправят хората с аутизъм, и за да се научат да дават указания към кого могат да се обърнат и кого би трябвало да информират, ако е необходима помощ.

Положителни примери

Случаят на Ройо⁸

Ройо, на 58 години, никога не е работил и живее с баща си в апартамент.

На Ройо никога не налагана мярка запрещение. Въпреки че той общува доста добре, може лесно да му се влияе и не разбира стойността на парите. Когато бащата Ройо умира, Ройо наследява апартамента. Партньорът на Ройо в живота се опитва да го подкрепя във всяко отношение, но той също не се справя много добре с финансови въпроси. Дългове за скъпи терапии и излишни разходи довеждат Ройо и партньора му до решението да вземат заеми, които не могат да изплащат. Вноските за ипотеката на жилището също закъсняват и Ройо рискува да загуби дома си.

Психиатърът предлага да се свържат с УНАА за помощ. УНАА преговаря със съдия-изпълнителя и Ройо продава имота си, за да си купи по-малък апартамент и да изплати дълговете си. УНАА също помага на Ройо при избора на нов апартамент и при изчисляването на разходите и данъчните задължения. Организацията представлява Ройо по правни въпроси.

8. Името е сменено от редактора.

След смъртта на баща си Ройо няма подкрепа от член на семейство си, както и от близкото си обкръжение, на когото може да се довери по финансови въпроси. Той се нуждае от финансово компетентно лице или съветник, който да му помогне с изработването на бюджет и оценка на последиците от различни решения, свързани с финансите.

Ройо се нуждае от насърчение, за да потърси помощ и да разбере какви са правилата и ограниченията. В тясно сътрудничество с терапевта неговите способности да разбира значението на дадена ситуация се подобряват. Финансови проблеми обаче възникват и в следствие, затова Ройо решава да кандидатства за особен надзор.

Случаят на Солт⁹

Солт, на 34 години, живее самостоятелно в апартамент. Той пие, за да смекчи проблемите, свързани с аутизма. Солт не може да работи, но има леля, чийто съпруг му е помогнал да кандидатства за полагащите му се помощи. Възможно е майката на Солт също да е аутист, но това не е доказано. Другите роднини, които биха могли да помогнат, живеят в чужбина. Солт няма чувство за стойността на парите и е установено, че се справя трудно с финансови въпроси.

Солт се запознава с някакви хора в кръчма, които спечелват доверието му. Те убеждават Солт да им купи телефони на изплащане на свое име и в следствие той не успява да изплаща вноските. Солт е обвинен и осъден на 40 дни общественополезен труд.

Солт сам се явява за обществената работа, но е отпратен и инструктиран да изчака, докато бъде призван за нещо конкретно. Тъй като не получава призовка, той не изпълнява присъдата си за общественополезна работа. Един ден полицията проверява самоличността му на улицата и го арестува: Солт е осъден на лишаване от свобода. Тогава роднините му се свързват за помощ с УНАА.

Междувременно Солт е поставен под особен надзор, неговите правомощия за самостоятелно вземане на решения са напълно ограничени. УНАА не може да помогне веднага, тъй като той е в затвора и е започнал да излежава присъдата си. Затова УНАА консултира роднините и Солт, когато е отново на свобода.

Роднините търсят информация от обществения работодател. УНАА настоява за проверка на съдебните документи. Оказва се, че съдията не е назначил защитник, защото Солт не поискал такъв. Съдът също така не е информирал близките му. Според съдията е било възможно да се общува със Солт и той е разбирал процедурата, както и последиците от нея. Не е бил обсъждан особен надзор, докато Солт изрично не го е поискал.

Оказва се, че Солт е бил призоваван няколко пъти за общественополезна работа чрез препоръчани писма, но не е потърсил писмата в пощенската служба. Затова общественият работодател е върнал документите на съда и е отказал да наеме Солт.

Съдията не успява да реагира адекватно в ситуацията и да предприеме необходимите мерки, за да се потърси помощ и да се информират заинтересованите лица. Назначеният по-късно попечител също не подкрепя Солт по подходящ начин.

9. Името е променено от редактора.

Постижения и резултати

Лицата с РАС развиват своите умения и самочувствието им расте: те упражняват правото си на избор и правото си да получават подкрепа, когато е необходимо.

Благодарение на сътрудничеството на съдии и служители, работещи в съдебната система, достъпът до правосъдие на лицата с увреждания се подобрява.

Очаквано развитие в бъдеще

Международният дебат за подкрепено вземане на решения и обменът на добри практики ще допринесе за развитието на предлаганата подкрепа в Унгария. УНАА предвижда нейното разширяване към провинцията и към лица, сериозно засегнати от РАС.

Основни предимства на практиката

Тъй като УНАА се занимава с индивидуални случаи, предоставяйки правна помощ, организацията разполага на практика с информация за слабостите на настоящата система. Организацията може да използва тази информация и опита си в бъдещата си работа, включително за застъпничество, лобирание и привличане на общественото внимание. Това може да окаже положително въздействие върху правната и социалната среда.

Възможности за по-нататъшно развитие на практиката в съответствие с Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания

Тази практика може да се използва не само за популяризиране на предимствата на подкрепеното вземане на решения, но също така и за да се очертаят трудностите, с които се сблъскват хората с увреждания при пълното осъществяване на своите права, както се изисква от Конвенцията на ООН.

Контакти

Унгарска национална асоциация за аутизъм

Д-р Мириям Калози

ул. Фейер Джьорджи N 10, 1053 Будапеща, I./3, Унгария

Имейл: drmirjamkaloz@esoember.hu

Насърчаване на достъпа до комуникация в съдебната система

Организация и държава: Среда за достъпна комуникация (ACE Communication), Ирландия.

Период на провеждане: 2012.

Целева група: хора с увреждания, семейства, подкрепящи лица и хора, работещи в системата на правосъдието .

Тип на решението: обучение и подкрепа, за да се улесни комуникацията с хора с проблеми в общуването.

Тоталната комуникация позволява на хората да общуват по различен начин. Тоталната комуникация включва говоренето, да се научим да слушаме, жестомимичния език, или писането.

С цел да се подкрепи и развие тоталната комуникация ACE:

Осигурява обучение по тотална комуникация, както и достъпни информационни и комуникационни партньорства.

Осигурява качествени ресурси, за да Ви подкрепи да изградите среда за достъпна комуникация.

Предлага лесна за четене информация – група хора с увреждания помагат за създаването на лесна за четене информация.

Помага на организации да разгледат комуникационната си среда и да намерят начини за подобряването ѝ (индивидуално или за групи от хора, които използват услугата).

Предлага помощ при разработването на комуникативни планове за действие и политики.

Подпомага и съветва консултантски организации за лица, които имат нужда от подкрепа при общуването. (Например при разработване на изследване, услуга или представяне).

Консултира се с хора с увреждания и затруднения в общуването за необходимите им услуги.

Контекст и цели

Ирландия проведе основна реформа в сферата на услугите за хора с увреждания, като закри много институции и направи промени в самите услуги. Предстоящото законодателство, свързано с правата на хората с увреждания, ще постави много предизвикателства пред хората с увреждания и техните поддръжници, за да се гарантира, че се насърчава достъпът до комуникация и развитието на способности.

До 90% от хората с интелектуални затруднения може да се нуждаят от подкрепа във връзка с разбирането, изразяването, социалната комуникация или грамотността. Подобни трудности могат да останат незабелязани и не винаги са очевидни за съдебната система. Следователно хората с интелектуални затруднения и техните семейства не винаги имат достъп до правосъдие, защото:

- Често не са в състояние да разберат информацията, която получават, или въпросите, които им се задават;
- Хората в съдебната система тълкуват неправилно тяхното комуникативно поведение;
- Може да не получат подкрепа, която да гарантира, че разбират информацията, която получават, и да ги улесни да изразят своите искания.

За да се приложи Конвенцията на ООН, са нужни нови закони и реформи, както и обучение на повече персонал в съдебната система и в други обществени услуги, за да може комуникацията с хора с увреждания да се осъществява по-добре.

Приложение на обещаващата практика

ACE е компания, която е създадена през 2012 г. за разпространение на лесна за четене информация и тотална комуникация в Ирландия (виж по-долу).

ACE вярва, че комуникационният достъп е едно от най-важните неща, които хората трябва да имат предвид, ако работят в съдебната система. Без адекватно обучение и познание, персоналят от всички нива на съдебната система може да тълкува погрешно дадено поведение и проблеми, свързани с комуникацията, с което да ограничи достъпа до правосъдие.

ACE предоставя обучение, провежда изследвания, осигурява застъпническа дейност, разработва ресурси и лесна за четене на информация. ACE развива цялостната си дейност в партньорство с хора с увреждания.

АСЕ насърчава „тоталната комуникация“, практиката на включване на всички средства за комуникация, включително говорене, четене на глас, обучение за слушане, жестомимичен език и писане, по редица начини:

Обучение

АСЕ е разработила редица програми за обучение съвместно с хора с увреждания. Те са:

- Въведение в тоталната комуникация;
- Как да се направи информацията лесна за разбиране от всеки;
- Грамотност за всички;
- Подпомагане на хората да направят своя избор;
- Да решаваме заедно: консултации за хора с комплексни комуникационни проблеми.

АСЕ провежда обучение по Lámh, система от знаци, предназначена за хора с интелектуални затруднения в Ирландия..

Ресурси

АСЕ е разработила два компактдиска в подкрепа на хората с увреждания и на персонала в областта на услугите с цел развитие на комуникационните умения и услуги:

- Компактдискът за тотална комуникация съдържа инструкции как да се започне изграждането на комуникационна среда - примерни календари, визуални графици, книги „Да опознаеш себе си“ т.н.
- Компактдискът за вземане на решения разполага с набор от ресурси, предназначени за подпомагане на хората при вземане на решения за различни аспекти от всекидневния им живот, например избор на кариера, разпознаване на лекарства или планиране на почивка.

Изследвания

АСЕ е разработила изследователски проекти в Ирландия, консултирайки се с хора с увреждания относно тяхното мнение за различни организации. Подобни разработки дават трибуна на хората с умствени увреждания. Например, АСЕ работи като научен консултант за голям ирландски проект, свързан с денталното здраве, и гарантира, че мнението на хората с увреждания е взето предвид, като са използвани възможностите за тотална комуникация.

Положителни примери

„Знанията и уменията [на АСЕ] в областта на Lámh и работата с хора с умствени увреждания далеч надминават очакванията ми. Тяхната страст за ефективна комуникация е впечатляваща и заразна. От самото начало на курса те ме накараха, да се надяваме, че накараха и останалите, да се чувствам спокойна и добре дошла. Чакам с нетърпение да се върна на работа и да използвам новите си знания. Виждам с хората, с които работя, да използват Lámh с други членове на персонала и винаги съм им завиждала за общуването, разговорите и връзката. Чувствам, че сега имам нови умения и мога да правя същото. Отидох на курса със желания да уча и смятам, че се връщам добре подготвена да общувам с нашите клиенти много по-ефективно.“

Очаквано развитие в бъдеще

АСЕ се надява да продължи да насърчава достъпа до комуникация на хора с трудности в общуването и да развива уменията на професионалистите, занимаващи се с услуги, за да направи това възможно. Това се осъществява чрез обучение, разнообразни ресурси, презентации на конференции и събития, както и чрез по-нататъшно развитие на съществуващите ресурси.

Основни предимства на практиката/проекта

АСЕ работи с обучени логопеди, които имат повече от 30-годишен опит в работата с хора с увреждания. Те работят в партньорство с хората с увреждания, за да предоставят адекватно обучение, изследвания и лесна за четене информация.

Уменията за подпомагане на комуникацията дават възможност за подкрепа на хората с увреждания при достъпа им до съдебната система - да разберат какво се случва и да бъдат разбрани, когато общуват.

В рамките на услугите, които предлага, АСЕ насърчава правото на хората да общуват и това дава възможност на хората с увреждания да имат по-голям избор и контрол в своето ежедневие.

Възможности за по-нататъшно развитие на практиката в съответствие с Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания

Предстоящото законодателство, свързано с правото на самостоятелно вземане на решения в Ирландия, ще наложи големи изисквания към всички услуги във връзка с осигуряването на комуникационен достъп и с цел развитието на уменията на хората в различни области. АСЕ ще продължи да насърчава всички служители, работещи в обществените услуги, особено в съдебната система, да развиват подходящи умения, за да могат да подкрепят тези, които общуват по различен начин.

Контакти

Тереза Гад, Сара Кронин

Среда за достъпна комуникация (АСЕ Communication), Ирландия

Център Гинес, Тейлър Лейн, Дъблин 8, Ирландия

Тел. +353 (0)85 141 0933

Имейл: acemcommunicationireland@gmail.com, www.acecommunicationireland.ie

Подкрепа за лица с увреждания в съда

Организация и държава: Национална служба за застъпничество за хора с увреждания (National Advocacy Service for People with Disabilities - NAS), Ирландия.

Период на провеждане: март 2011.

Целева група: хора с увреждания.

Тип на решението: независимо застъпничество.

Понякога хората се нуждаят от допълнителна помощ и подкрепа, когато трябва да се обърнат към съда или се сблъскват с решаването на правни въпроси.

Може да се наложи някой да им помогне при четенето на доклад или при срещата с адвокат или съдия.

Националната служба за застъпничество, съкратено NAS, осигурява адвокати за хора, които се нуждаят от тях.

NAS помага на хората, за да бъдат разбрани в разговорите, в които участват, и да разберат какво се случва в съда или при други ситуации, свързани с правни въпроси.

Контекст и цели

Правните специалисти и подкрепящите лица на хората с умствени и други увреждания, които могат да окажат влияние при вземането на решения, отдавна са изразили притесненията си по отношение на подготовката и участието на хората с увреждания в съдебната система.

През последните години е изразена загриженост от Ирландската комисията за правата на човека за обстоятелства, при които родител може да има затруднения да участва в процес за родителски права, дори и с помощта на адвокат, който го представлява. Може да се изиска правна подкрепа, за да се даде възможност на родителя да изрази своето мнение и то да бъде взето под внимание при вземането на решение от съда. Тази необходимост възниква поради затрудненията на дадено лице да разбере правния процес и / или причините за съдебното производство и свързаните трудности при даване на ясни инструкции на законните представители. Ролята на адвоката е да подпомага лицето да изразява волята си, да прави възражения, както и да улесни обсъждането и проучването на алтернативни пътища.

В съдебен циркуляр, разглеждащ случай за настойничество на дете с родител с интелектуални затруднения, се казва, че с назначаването на лице, което подпомага клиентите с нарушен капацитет, се гарантира предоставянето на ефикасна правна помощ. По този начин се гарантира, че лицето, което получава правна помощ, разбира характера на производството, както и обсъжданите въпроси, и е в състояние да дава адекватни инструкции. „Лицето трябва да има капацитет, но адвокатът трябва да е наясно, че капацитетът е толкова малък, че е от съществено

значение адвокатът да получи професионална помощ за ефективна комуникация с клиента във връзка с дискутирания правен въпрос." (Циркуляр за правна помощ 2/2007).

Съветът за правна помощ се задължава да финансира правна помощ, но към днешна дата не съществува официално споразумение за осигуряване на лица, които да подпомагат хората с увреждания в съда. Финансирането и помощта се осигуряват само по конкретен повод. Не всяко взаимодействие с правосъдната система се финансира от Съвета за правна помощ, хората могат да използват частни адвокатски кантори или обществени правни проекти.

Някои пилотни проекти и услуги от неправителствени организации предоставят услуги за лица, които имат контакт с правосъдната система и юристи, социални работници и съдии (в зависимост от точното местоположение в страната), и препоръчват назначаването на адвокат, който да окаже помощ.

Приложение на обещаващата практика

Националната служба за застъпничество за хора с увреждания е създадена през 2010 г. Службата предлага услуги за цялата страна, финансира се и се подкрепя от Информационния съвет на гражданите. Закони от 2000 и 2007 г. налагат на Информационния съвет на гражданите законова отговорност в областта на правната помощ, особено за хора с увреждания.

NAS осигурява независими, поверителни и безплатни, представителни правни услуги, които поставят човека с увреждания в центъра на вниманието и се придържат към най-високите професионални стандарти. Визията на NAS е да се работи за общество, което гарантира пълноценното участие на хората с увреждания. NAS смята достойнството, независимостта и равенството за основни човешки права и признава правото на хората с увреждания да вземат собствени решения наравно с останалите, в съответствие с Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания.

Адвокатите подкрепят хората:

- да се явяват в съда, да участват в срещи, свързани със съдебното производство, бъдещо или в ход, и да разбират докладите, изготвяни за съда;
- да дават инструкции на юристи;
- да разбират пледоариите, въпросите в съда и решенията, които трябва да бъдат взети.

Хората с увреждания, които се нуждаят от подкрепа при вземането на решения, се насочват към NAS. Проблемите, които тези хора срещат, включват качество на живот, жилищно настаняване, здравеопазване, достъп до правосъдие, семейни въпроси и въпроси, свързани с партньорите. Около 15% от казусите, поети от адвокати на NAS, се отнасят до въпроси на правосъдието.

Различни случаи са сезирани от хора с увреждания, семействата и приятелите им, доставчици на услуги, правни агенции и др. Презентации, представящи NAS, са направени пред организации на и за хора с увреждания, професионални организации, здравни агенции, агенции за подпомагане и др., за да се популяризира услугата. Адвокатите, подкрепящи хората с увреждания в равноправния им достъп до правосъдие, работят на основата на принципа от „уста на уста“.

Адвокатите оценяват случаите, за които са сезирани, в съответствие с критериите за достъп и за допустимост, съгласувани с Борда на NAS. Достъпът до правосъдие може да включва граждански или наказателни дела и лицето, което търси правна помощ, може да участва пряко или като свидетел. Правни услуги могат да бъдат поискани от съдиите, когато производствата

са вече в ход и са подадени молби от юристи или социални работници. Няма гаранция, че адвокат на NAS ще бъде на разположение, за да подпомогне някого по правен въпрос, поради ограничения брой на застъпниците и списъците с чакащи за услугите.

Адвокатите могат да помогнат при кандидатстване за правна помощ или ако правна помощ не е приложима, за друга юридическа помощ.

Постижения и резултати

Застъпниците са защитавали свидетели по дела, водени от държавата, така че са наясно с производството и могат да задават въпроси преди и по време на процеса. В случаите за закрила на деца застъпниците гарантират, че родителите с увреждания ще имат равен достъп до правосъдие дори при ситуация, в която основната цел на другата страна е закрилата на децата. Това се налага поради липсата на услуги за подкрепа на родители с увреждания.

Застъпниците помагат на хората, които подават заявления за ограничителни заповеди за защита на тяхната безопасност, и молби, свързани със семейното право, включително разводи, издръжка и право на свиждане.

Адвокатите подкрепят хората да търсят правни съвети и представителство във връзка с жилищни въпроси, несъстоятелност, право на социални грижи, емиграцията и въпроси на гражданството. Други области на правосъдието, свързани със съдебни дела, включват придобиване на наследство, съставяне на завещание или затруднения във връзка с получаването на наследство.

Докладът на NAS за работата по съдебни дела и въпросите, свързани със социалната политика, са представени на правителството под формата на становища до различни държавни ведомства.

Положителни примери

Случаят на Памела

Памела е жена, наскоро диагностицирана с интелектуални затруднения. По редица причини здравните служби осигуряват временни грижи за децата ѝ. Памела е в изключително затруднено положение и е объркана за това какво се случва и какво трябва да прави по време на процеса на съда. Социалният работник, назначен да работи с децата на Памела, сезира NAS.

Застъпникът се среща с Памела, за да я опознае и да работи с нея; свързва се с адвокатата ѝ, за да го информира за NAS и застъпническата практика; подготвя и подкрепя Памела преди и по време на нейните срещи с адвокатата и на съдебните заседания. Памела смята, че срещите са много стресиращи. Застъпникът подкрепя Памела да изразява своето мнение във връзка с докладите по съдебния процес, за да участва възможно най-активно и толкова ефективно, колкото може.

Застъпникът подкрепя Памела при по-нататъшното уточняване на нейната диагноза -интелектуални затруднения, със съответните специалисти. Застъпникът се свързва с наемодателя от името на Памела във връзка с някои спешни ремонти.

Памела има добри отношения с адвокатата си, като е в състояние да изрази своето мнение и очаквания. Тя може да се яви в съда и да обсъжда процесите, които се случват около нея. Памела наскоро е диагностицирана с има интелектуални затруднения и в момента заедно със своя застъпник търси среща с психолог.

Случаят на Джон

Джон е насочен към NAS от службата за трудовата заетост, защото се оказало, че е жертва на домашно насилие. Става ясно, че член на семейството тегли пари от банковата сметка на Джон без негово съгласие.

Застъпникът помага на Джон да се свърже с полицията и да докладва за злоупотребата и след това да подаде заявление до местния окръжен съд за осигуряване на неговата безопасност. Заявлението е уважено. След това Джон получава помощ, за да намери ново жилище и да състави план как да защити средства си, като единствен има достъп до банковата си сметка.

Очаквано развитие в бъдеще

Законопроект за подкрепено вземане на решения е бил в процес на обсъждане и в момента е внесен в Парламента. Не е ясно какво влияние ще окаже подобен закон при назначаването на хора за подкрепа при вземането на решения и в предоставянето на услуги за застъпничество.

Законът за информираност на гражданите от 2007 г. не е напълно приложен. Продължават дискусиите по отношение на създаването на Служба за лични застъпници и назначаването на директор на службата.

Основни предимства на практиката

Посредством работата на NAS Ирландия приема отговорността за застъпничеството и предвижда признаване на поддръжката чрез застъпничество като законно право.

Застъпниците подкрепят свободното вземане на решения и насърчават личната автономия.

Възможности за по-нататъшно развитие на практиката в съответствие с Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания

Ирландия трябва да ратифицира Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания. Коментари и изказвания по отношение на достъпа до правосъдие са в компетенцията на националните институции за правата на човека.

При разработването на застъпническите отговорности и на личностно-ориентиран подход при провеждане на консултациите NAS ще продължи да си сътрудничи с други заинтересовани страни и организации, представляващи хората с увреждания.

Контакти

Национална служба за застъпничество за хора с увреждания

Национален офис, Дъблин 24, Ирландия

Имейл: info@advocacy.ie

Процедурен акт на разследване и свидетелстване

Организация и държава: Център за човешки права на хората с увреждания (Israel Human Rights Center for People with Disabilities - Bizchut), Израел.

Период на провеждане: 2005.

Целева група: хора с увреждания, съдии, адвокати, здравни експерти, експерти от социалните служби.

Тип на решението: правна реформа, за да се промени свидетелстването и процедурите в тежки криминални дела, свързани с жертви с интелектуални и психосоциални увреждания.

В Израел има закон.

Този закон се нарича „Процедурен акт на разследване и свидетелстване“.

Този закон променя начина, по който адвокатите и съдиите разговарят с хората с увреждания в съда.

Той се използва, когато хората с увреждания са жертва на тежки престъпления като изнасилване или убийство.

Законът улеснява хората с увреждания да разкажат на съда какво се е случило.

Когато се извършва престъпление върху човек с увреждане, се назначава специален следовател.

Следователят е обучен как да общува с хора с увреждания.

Следователят гарантира, че полицията ще получи правилните доказателства.

Когато делото отиде в съда, експерт ще помогне на адвокатите и съдията да задават правилните въпроси за това какво се е случило на хората с увреждания.

Експертът също така ще помогне на съда да разбере отговорите, дадени от хората с увреждания.

Контекст и цели

Процедурният акт на разследване и свидетелстване от 2005 г., приет в Израел, позволява на обвиняеми, жертви и свидетели с когнитивни и умствени увреждания да дават показания при модифицирана съдебна процедура за някои видове тежки престъпления (например сексуални престъпления, нападение с утежняващи обстоятелства, трафик на хора, непредумишлено и предумишлено убийство). Макар че може да се изразят опасения за въздействието на тази реформа върху правата на обвиняемите без увреждания, неговата конституционосъобразност

все още не е обжалвана пред Върховния съд на Израел. Освен това фактът, че начините за съгласуване са на разположение в еднаква степен както за жертвите, така и за обвиняемите може да намали загрижеността за справедливост.

Законът от 2005 г. лобира за гражданско общество въз основата на пилотен проект, реализиран от неправителствената организация - Център за човешки права на хората с увреждания, въз основа на опита на тази организация в подкрепа на хората с увреждания като жертви и свидетели предимно по време на наказателни производства за сексуални престъпления и престъпления с насилие.

Приложение на обещаващата практика

Законът се прилага за полицейски разследвания и при свидетелстване в съда. Подобно на други иновативни практики, целящи да направят съдебната система по-достъпна за жертви и деца, законът изисква участието на „терапевтичните специалисти» (например психолози и социални работници) с опит в работата с хора с умствени и психосоциални увреждания, които може да се намесят при разпита и предоставянето на доказателства от хора с увреждания, за да пренасочат питащия или за да се даде възможност на съда да разбере по-добре отговорите и доказателствата, предоставени от лицето с увреждания. Важно е да се подчертае, че подобни дела се водят само от съдии и че няма съдебни заседатели.

Нета Зив е тясно ангажиран с пилотния проект, който води до въвеждането на това законодателство в Израел, по време на работата си в Центъра за човешки права на хората с увреждания - организация, която насърчава зачитането на правата на хората с увреждания в Израел. Зив описва новите методи на разпит, свидетелски показания и кръстосан разпит, както следва:

Освен неопосредствено и пряко впечатление за свидетеля съдията получава впечатления и посредством външна намеса. Свидетелските показания на лице с умствено или когнитивно увреждане могат да бъдат подкрепени, насочени и тълкувани от експерти от определени терапевтични области, които имат висок авторитет. Тези експерти могат да посочат по какъв начин да се обръщат към свидетеля, какви въпроси могат или не могат да бъдат задавани, как да се оформят въпросите, какво означават (или не означават) отговорите, какво говори езикът на тялото и т.н. Като цяло, експертите предоставят тип интерпретация на свидетелските показания, като ги моделират спрямо отличителни поведенчески модели на хората с увреждания.

Постижения и резултати

Зив отбелязва: „Докладите от Центъра за човешки права на хората с увреждания показват, че след като проектът за подкрепа на жертвите стартира през 2002 г. и след като влезе в сила законът, системата на наказателното правосъдие започна да разбира необходимостта от подобни средства за съгласуване. Полицията започва да променя средствата за провеждане на наказателни разследвания, а съдилищата са отворени за нови начини на даване на свидетелските показания. Организацията е документирала случаи, в които полицейско разследване с жена с тежки когнитивни увреждания се осъществява чрез снимки и ролеви игри; мъж свидетелства в съда, въпреки изключително ограничения си словесен капацитет; редица жертви с увреждания свидетелстват в отсъствието на обвиняемия, както когато жертвата - жена с тежки увреждания - дава показания чрез снимки и изображения.”

Очаквано развитие в бъдеще

Би било интересно да се види този подход, разпространен върху доказателствата и процесуалното право по граждански дела с участието на свидетели с когнитивни увреждания. Също така би било полезно да има експертна подкрепа за работа с всеки отделен свидетел на базата на уникалните му комуникативни способности, вместо да се разчита на обобщения за стиловете комуникация на хората със специфични увреждания.

Основни предимства на практиката

Основните предимства на тази практика е нейното развитие от гражданското общество, последвано от приложение на законодателна реформа. Предлага се интересна практика за ефективен достъп до правосъдие за хората с умствени увреждания, представящи доказателства в съда.

Възможности за по-нататъшно развитие на практиката в съответствие с Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания

Тази практика може да бъде приведена по-нататък в съответствие с Конвенцията на ООН чрез разширяване към всички граждански дела с участието на свидетели (и ищци или ответници) с когнитивни увреждания - и поставяне на по-силен акцент върху стила на общуване на индивида, на доброто познаване на индивида и неговите близки и на детайлното проучване на комуникационните предпочитания на индивида.

Контакти

Проф. Нета Зив

Университет в Тел Авив, Израел 66978

Тел.: + 972 (0)3 6405237

Имейл: zneta@post.tau.ac.il

Препоръки

Наблюдават се съществени пропуски в осигуряването на равен достъп до правосъдие за хората с интелектуални затруднения. Това не е изненадващо. Комитетът на ООН за правата на хората с увреждания досега е представил отзиви за съответствие (или „Заклучителни наблюдения“) от над дузина държави - страни по Конвенцията на ООН. Комитет на ООН за правата на хората с увреждания многократно е насочвал правителствата да преразгледат мярката запрещение и да предприемат действия, за да заменят законите за попечителство с подкрепено вземане на решения.¹⁰

По време на прехода от заместен до подкрепен режими на вземане на решения, е ясно, че правителствата са несигурни за това как могат да реализират напълно „промяна в парадигмата“ според член 12, включително и по отношение на член 13 от Конвенцията на ООН. Препоръчваме на правителствата да предвидят прилагане на действащите механизми за замяна на мерките за запрещение, оценка на умствения капацитет и в „най-добри интереси“ с подкрепено вземане на решения. Това може да включва:

- предприемане на законодателни реформи, за да се замени оценката на умствените способности с предоставянето на подкрепа за самостоятелно упражняване на права;
- даване на предимство на волята и предпочитанията на лицето с умствени увреждания, а не на модела за „най-добри интереси“;
- разработване на модела за подкрепено вземане на решения чрез разпространение на нововъзникващите обещаващи практики в международен план;
- предоставяне на ясна информация и ресурсите, които са на разположение, за подпомагане на хората да оспорват заповедите за попечителство и да организират алтернативни начини за подкрепа, които не ограничават самостоятелното упражняване на права.

10. Комитет на ООН за правата на хората с увреждания, 'Заклучителни наблюдения', http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?Lang=en&TreatyID=4&DocTypeID=5 (последно посещение на 23 юни 2014).

Препоръчваме правителства да вземат под внимание приложението на действащите механизми за насърчване на достъпа до правосъдие за хората с интелектуални затруднения. Това може да включва:

- изследване на специфичните пречки за достъпа до правосъдие, например, липсата на подходящо съгласуване с начина на изразяване на хора с интелектуални затруднения в съдебните производства;
- събиране на данни за вида на подкрепа, която хората с увреждания са поискали или използват в съдебни производства;
- гаранции, че съдебните производства - от съдебните зали до административните съдилища и механизмите за докладване - са достъпни за хората с увреждания като цяло;
- реформиране на законите, така че отказът на подходящо съгласуване да се смята за акт на дискриминация на хората с увреждания.

Най-накрая, важно е да се подчертае, че ролята на настойниците, попечителите и преподавателите понякога се разглежда като поддържаща и разширяваща възможностите по отношение на възрастните с умствени увреждания. Това повдига въпроса дали при тенденцията за отдалечаване от системите за попечителство може да се запазят някои от съществуващите форми за подкрепа, които увеличават - вместо да намаляват - правата на възрастните с умствени увреждания.¹¹

15. Извадки, взети от AJuPID, 2015: „Сравнение на правните системи в Достъп до правосъдие за лица с интелектуални затруднения в следните страни: България, Финландия, Франция, Унгария, Ирландия“ <http://www.ajupid.eu/en/research> (Последно посещение на 15-ти юни 2016 г.)

Благодарности

Бихме искали да благодарим на всички хора и организации в България, Финландия, Франция, Унгария и Ирландия, които се срещнаха с партньорите по проекта AJustID, за това, че споделиха практиките си и ни предоставиха възможност да научим повече за това как по-добре да подкрепяме самостоятелното упражняване на права и как по-добре да насърчаваме достъпа до правосъдие за хората с увреждания.

Съкращения

ACE	Accessible Communication Environments (Среда за достъпна комуникация)
AJuPID	Access to Justice for Persons with Intellectual Disabilities (Достъп до правосъдие за лица с интелектуални затруднения)
NAS	National Advocacy Service for People with Disabilities (Национална служба за застъпничество за хора с увреждания)
UNCRPD	Конвенция на Организацията на обединените нации за правата на хората с увреждания
БАЛИЗ	Българската асоциация за лица с интелектуални затруднения
ЛОП	Личностно-ориентирана подкрепа
МПСГ	Мярка за персонализирани социални грижи
ООН	Организацията на обединените нации
РАС	Разстройство от аутистичния спектър
УНАА	Унгарска национална асоциация за аутизъм

AJuPID

Access to Justice for Persons with Intellectual Disabilities

14 rue de la Tombe-Issoire - 75014 Париж – ФРАНЦИЯ

тел.: +33 (0) 1 43 12 19 19 - www.ajupid.eu

Copyright © 2015, Всички права запазени - AJuPID

